Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 111 (14131) | 1973 оной майн 13, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

ТҮРҮҮ ХҮНЭЙ ҮГЭ

БУРЯАД АЯЛГА ХАНХИНАГ ЛЭ!

Б. Б. ЯМПИЛОВ,
[Бу]ряадай композиторнуудай холбооной [пр]авлениин түрүүлэгшэ, М. И. Глинкын нэрэмжэтэ РСФСР-эй гүрэнэй шангай лауреат

[Б]уряадай композиторнуудай холбоо[ной] долоодохи пленум һаяхан боложо [үн]гэрбэ. Энэ ехэ суглаан хадаа Буряа[дай] АССР-эй 50 жэлэй ойдо зорюулаг[да]һэн.

[Х]аhаад үзэе. Агуу Октябрнин рево[люци]ин урда тээ мэргэжэhэн хүгжэм [...] байгаагүй. Юрын дуунууд, арадай [...] инструментнүүд... Харин мүнөө [...] оной майн 17-до Москва хото[...]анай артистнууд, уран зохёолшод, [комп]озиторнууд, уран зураашад табин [...] туршада соёл культурын, ис[куссв]ын, уран зохёол, уран зурагай [...] болоhон туйлалтануудаа Россин [...]уудай ажалшадта харуулхань ха[...]

[К]ПСС-эй сэсэн мэргэн ленинскэ на[ци]ональна политикын илан мандаhанай [...] удхаараа социалис. түхэл маягаа[...] үндэhэн соёл культуратай болоhон [...] араднай зол жаргалтай даа! Ма[най] мүнөө юун үгыб: дүрбэн театр, [...] тоодо оперо, баледэй театр, фи[лармо]ни, хүгжэмэй училищи, культурын [ин]ститут, хатар ба дуунай «Байгал» ан[сам]бль, симфоническа оркестр, арадай [ин]струментнүүдэй оркестр, хүүгэдэй [хүгж]эмэй һургуулинууд, предприяти[...] бүхэндэ шахуу уран һайханай [коллектив].

[Бу]ряад хүгжэмэй хүгжэлтэ тухай тоб[ш]оор эндэ хөөрэhүү. Юуб гэхэдэ, [...] хараhаар байтар, энэ хүгжэлтэ ехэ [...] абаhан байна бшуу. 1920 гаран [...]дта хүгжэмэй курсанууд гэжэ нээг[дэhэ]н юм. Һүүлдэнь 1930 гаран онууд[...] хүгжэмэй-театрай училищи манайда [...] болоо.

[Бу]ряадай мэргэжэhэн хүгжэмэй хүг[жэлт]ын түрүүшын дүнгүүдые гэхэ юм [ха]ли түрүүшын зохёолнуудые, респуб[ликы]най искусство ба литературын тү[рүүш]ын декада (1940 он) эли тодоор ха[руулаа] үгөө hааб даа. Тэрэ декада дээрэ [«Бэлигтэ]-Булад баатар» гэhэн оперо, «Ба[...] «Эржэн» гэhэн хүгжэмтэ драма[...] симфоническа пьесэнүүд, дуунууд [...]дхэгдэhэн юм.

[Бу]ряад хүгжэмэй хүгжэлтэ... 1938 [...] элихэн hананаб. Тиихэдэ би хорин [...] наhатай ябаа гээшэ хаб. Компози[тор] Павел Михайлович Берлинскитэй суг [...]мэ, «Баяр» гэжэ хүгжэмтэ драма [...] hэмди. Энэ драмын либреттыень [...] зохёолшод Намжил Балдано Апол[лон] Шадаев хоёр зохёогоо hэн. Урда [...] дуунуудые бэшээд лэ, томо зо[хёол...] үшөө «аhаадүй» ябаhан бишье «Баяр» гэжэ хүгжэмтэ драмынгаа [амжа]лтатайгаар табигдахада, дали урга[...]тэ боложо, шэнэ шэнэ зохёолнуу[дые] бэшэжэ эхилээ hэм.

[...]од. аха дүүнэрэй туhаламжа ехэл [...]. Ород композиторнууд буряад [хүгж]эмэй хүгжэлтэдэ бага бэшэхэн ху[бита] оруулhан байха. Тэдэнэй нэрэнүү[ды ...]рдабал, иимэ: Рейнгольд Морице[вич] Глиэр, Павел Михайлович Берлин[ский,] Виктор Иванович Морошкин, Мар[к] Петрович Фролов, Сергей Николае[вич] Ряузов. Николай Никонорович Ти[...], Лев Константинович Книппер бо[лон] бусад.

[Мү]нөө буряад хүгжэмэй зохёолнуудые [...]ко болоо hаа, нилээд олон, жанрай [...]шье олон янзын шуу. Нэгэ хэ[ды]нь тоолоод үзэе. «Анда нүхэд», «Аха [дүүнэ]р», «Саян» гэжэ оперонуудай трилоги, «Булагай эхиндэ», «Нюдээе харалга», «Шэдитэ нюуса» гэhэн оперонууд, «Болоогүй түрэ», «Будамшуу» гэhэн хүгжэмтэ комединүүд, «Инаг дуранай түлөө», «Ажабайдалай сэсэгүүд», «Гэсэр», «Чурумчуку», «Джангар», «Агуу гоохон Ангар дүүхэй», «Патетическэ баллада» гэhэн баледүүд, «Шэнхинээтэ нарhад» гэжэ оратори. «Ленин» гэжэ симфоническа үльгэр, олон тоото кантатанууд, симфоническа зохёолнууд — «Колхозой хабар», «Симфоническа хатарнууд», «Сэсэглэн hалбарhан нютаг», «Романтика», «Гэсэр», «Баатарнуудай дурасхаалда» гэhэн поэмэнүүд фортепиано дээрэ наадаха олон пьесэ, хэдэн зуун дуун.

Эдэ зохёолнуудай эгээл hайнуудынь манай хүгжэмэй алтан жасада орожо, Буряадай хүгжэмтэ искусствын үндэhэ hууринь боложо үгөө гэхэдэ, алдуу болохогүй.

Манай ахамад композиторнууд Жигжит Абидуевич Батуев, Дандар Дампилович Аюшеев болон бусадай хэhэн хүдэлмэри, бэшэhэн зохёолынь ехэшье, олоншье, hайншье.

«Анда нүхэд», «Аха дүүнэр», «Саян» гэжэ Д. Аюшеевэй оперонуудай трилоги буряад хүгжэмэй хүгжэлтын эгсэ эрьесэ мүн болоо. Ород, буряад арадуудай хани барисаае уран гоёор, гүнзэгыгөөр харуулhан эдэ оперонууд аялга хүгжэмэйнгөө, образуудайнгаа талаар ёhотойл буряад үндэhэтэй, арад зоной аман үгын зохёолhоо hабагшатай бүтээлнүүд болоо гэжэ сэгнэгдэ hэн.

Д. Аюшеев симфоническа олон зохёол бэшээ. Тэдэнэй олонхинь мүнөө буряад литература, искусствын үдэрнүүдтэ гүйсэдхэгдэхэ.

Буряадай хүгжэмэй хүгжэлтэ хадаа композитор Ж. Батуевай зохёохы ажалтай мүн лэ нягта холбоотой. Ирагуу аялга, хатарай дорюун сохисо, буряад арадай домогуудhаа hабагшатай хүгжэм — эдэ бүгэдэ хадаа Ж. Батуевай балетнэ зохёохы ажалай гол шэнжэнүүд болоно.

Композитор Ж. Батуев 1957 ондо «Инаг дуранай түлөө» гэжэ балет бэшээ hэн. Тэрэнь Буряадай литература, искусствын хоёрдохи декадын үедэ Москвада амжалтатайгаар табигдаа бэлэй.

Тэрэнэй hүүлээр нүхэр Батуев «Ажабайдалай сэсэгүүд» гэжэ балет-домог бэшэбэ. 1964 ондо «Чурумчуку», 1967 ондо «Гэсэр», 1970 ондо «Джангар» гэжэ баледүүдые зохёобо. Эгээл hүүлдэ бэшэhэн «Газарай хүбүүн» гэжэ баледынь олоной магтаалда хүртэбэ.

Һүүлэй үедэ манайда залуушуул олооро урган гараа. Тэдэнэр уран бэлигтэй, хүгжэмэй эрдэмэй талаар түгэс бэлэдхэлтэй. Эдэнэр хэд бэ гэхэдэ, залуу композиторнууд А. Андреев, С. Манжигеев, Б. Цырендашиев, Ч. Павлов, Г. Дашипылов, Ю. Ирдынеев, Г. Батуева гэгшэд болоно.

Эдэ нүхэд имагтал дуу бэшээд hуудаггүй. Симфоническа зохёолнуудые яhала олоор бэшэнэ.

Эдэ залуу нүхэднай томо зохёолнуудые — оперо, балет, оратори бэшэжэ эхилhэй гэhэн хүсэл намда бии. Тэдээндэ бэлигшье, хүсэншье, тэсэбэршье бии байха.

Буряад дуунууд тухай хэдэн үгэ. Һүүлэй үедэ нилээд олон дуун бэшэгдээ. Олонхинь дуулагдана. Зүгөөр эндэ хэдэн ажаглалтануудые хэлэмээр ха. Заримдаа дуунуудаймнай аялга бэе бэедээ адли болошоно, арад зоной аялга хүгжэмhөө холодошоно. Олон дуунай үгэ ехэ муунууд, удхаар гүйхэн, ойлгосогүй байха юм. Тиимэhээ эдэ дуунууд үргэн олон арад зоной дунда дэлгэрнэгүй ха юм. Хоёр, нэгэ дахин радиогоор дамжуулагдаад лэ дүүрэшэнэ. Тиимэhээ буряад арадайнгаа аман зохёолой хүгжэмэй баян абдар уудалжа, хүн зондо ойлгосотой, ирагуу гоё аялгатай. сэдьхэл зүрхэ хүдэлгэмэ дуунуудые бэшэхэ гээшэ — манай уялга.

Буряадай композиторнуудай холбооной гэшүүд үшөөл үсөөн. Бэлигтэй залуушуул олон. Тэдэниие СССР-эй композиторнуудай холбооной гэшүүндэ абаха ёhотойбди.

Мүнөөнэй үе саг... Энэ сагаа, ажалша баатар хүнүүдые, тэдэнэй сэдьхэл зүрхэ, хүсэл бодол харуулhан. уран гоё, гүнзэгы удхатай зохёолнууд олоор бэшэгдэhэй гэжэ юрөөхэ байнаб.

Буряад аялга ханхинаг лэ!

Областной партийна эдэбхитэдэй суглаан тухай
ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Үсэгэлдэр, майн 12-ой үдэр, областной партийна эдэбхитэдэй суглаан боложо дүүрэбэ. Тэрэ суглаан дээрэ «Партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар КПСС-эй ЦК-гай уласхоорондын ажал ябуулга тухай» асуудал зүбшэн хэлсэhэн КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1973 оной) Пленумэй дүнгүүд ба областной партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» асуудал зүбшэн хэлсэгдээ.

Суглаан дээрэ КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **А. У. Модогоев**, КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **А. М. Беляков**, КПСС-эй Түнхэнэй райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **П. А. Фалилеев**, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ гүрэнэй багшанарай институдай КПСС-эй түүхын кафедрые даагша нүхэр **Г. Д. Басаев**, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр **Н. Б. Пивоваров**, Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын партийна организациин секретарь нүхэр **М. Т. Семенькова**, сэрэгэй алба хаагша нүхэр **М. И. Гоголев**, Улаан-Үдэ станциин локомотивна депогой машинист **А. М. Баранов**, КПСС-эй Советскэ райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **С. Н. Булдаев**, Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Н. Б. Юмсунов**, ВЛКСМ-эй обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **В. Д. Раднаев** гэгшэд үгэ хэлэhэн байна.

Үгэ хэлэhэн нүхэд Пленумэй шиидхэбэринүүдые халуунаар hайшаагаа. Совет арадай бата бэхи энхэ байдал, дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангахын түлөө ленинскэ Центральна Комитедэй Политбюрогой, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй өөрынь ажал ябуулгые үндэрөөр сэгнэhэн байна.

КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленумэй шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгон, республикын партийна организацинууд хадаа ажалшадай дунда ябуулдаг эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэриеэ эрид нэтэрүүгээр нарижуулан hайжаруулха, жэлэй түсэб болон уялганuудые заатагүй дүүргэхэ байха гэжэ суглаанда хабаадагшад КПСС-эй Центральна Комитедые найдуулба.

КПСС-эй XXIV съездын хараалhан түсэбтэ бүхы даабаринуудые дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын тула энэ табан жэлэй гурбадахи. шиидхэхы удха шанартай жэлдэ габшагайгаар хүдэлжэ, бата бэхи үндэhэ hуурь табихыень, арадай ажахын бүхы hалбаринуудай ашаг үрые бүри дээшэлүүлхыень, бүтээhэн продукциингаа шанар улам дээшэлүүлхыень республикын бүхы коммунистнуудые, ажалшадые суглаан уряалба.

«Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө» Уласхоорондын Ленинскэ шанда хүртэhэнтэйнь дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневтэ баярай телеграмма эльгээхэ гэhэн шиидхэбэри суглаанда хабаадагшад ехэ хүндэтэйгөөр баталан абаа.

НҮХЭР Э. ГЕРЕГТЭ ЛЕНИНЭЙ ОРДЕН БАРЮУЛБА

ВАРШАВА. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев майн 11-дэ Польшын Нэгэдэмэл Хүдэлмэришэдэй партиин Центральна Комитедэй байшан соо ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь нүхэр Э. Герегтэ Ленинэй орден баярай оршон байдалда барюулба.

СССР-эй ба ПНР-эй арадуудай хоорондохи аха дүүгэй хани барисаа. харилсаа холбоо хүгжөөлгэдэ элитэ ехэ үүргэтэй байhанайнь. эб найрамдал, социализм бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ туhа нэмэри хэhэнэйнь түлөө, түрэhөөр 60 наhатай болоhонтойнь дашарамдуулан, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум нүхэр Э. Герегые Ленинэй орденоор шагнаа.

ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд, гэшүүндэ кандидадууд, ПОРП-ын ЦК-гай секретарьнар, Польшын Арадай Республикын партийна ба гүрэнэй бусад хүтэлбэрилэгшэд үндэр хайра шагнал барюулалгын баяр ёhололдо хабаадаhан байна.

Совет талаhаа КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретартай суг ябаhан нүхэд эндэ байлсаа.

Орден барюулхадаа, нүхэр Л. И. Брежнев үгэ хэлэбэ.

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

Хүндэтэ нүхэр Герек!
Хүндэтэ нүхэдүүд!

Баяртай, таатай зохид ушараар мүнөөдэр бидэ уулзажа байнабди. СССР-эй ба Польшын арадуудай хоорондохи хани барисаа, харилсаа холбоо хүгжөөлгэдэ элитэ ехэ габьяатай байhыень, эб найрамдал, социализм бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ туhа нэмэри хэhыень тэмдэглэжэ, нүхэр Эдвард Герегые Ленинэй ордеоор шагнаhыемнай мэдэнэт. Манай дайшалхы нүхэртэ энэ хүндэтэ шагнал барюулха нэрэ хүндэ намда тудаа.

Эдвард Герегэй ажал ябуулгын зам — хүдэлмэришэн ангида, марксистско-ленинскэ агууехэ hургаалай үзэл сурталда хэлбэришэгүй үнэн сэхэ революционерэй зам мүн. Энэнь Эхэ оронойнгоо аша туhада, Польшын ажалша арадай жаргалта, hалбаран хүгжэhэн байдалай хэрэгтэ бүхы бэеэ үгэжэ тэмсэhэн патриодой зам болоно. Эрэнь социализмын, эб найрамдалай, илан мандахаhаа үлүү ехэ уг зорилго, социалис оронуудай, дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэлэй ба шэнэ амжалтануудай түлөө тэмсэхэhээ ондоо hайн hайхан хэрэг мэдэхэгүй интернационалистын зам болоно.

Эдир залуу наhандаа коммунистнуудай зэргэдэ жагсаhан шахтер-хүдэлмэришэн, фашизмда эсэргүүсэлтын тэмсэлэй сэрэгшэ. шэнэ Социалис Польшо байгуулгада эдэбхитэйгээр хабаадагша нүхэр Эдвард Герек Польшын хүдэлмэришэн ангиин. Польшын бүхы ажалшадай hанал бодолые, хүсэл эрмэлзэлые hайн мэдэхэ байhан дээрэhээ тэдэнэй дунда ехэ нэрэ хүндэтэй юм. Аха дүү социалис оронуудта. дэлхэйн коммунис хүдэлөөндэ нүхэр Герегые ехэтэ хүндэлдэг.

Эдвард Герегэй ажал ябуулгын шэнжэ шанар тухай — тэрэнэй шууд сэхэ, бодото байдалые зүбөөр сэгнэдэг, политическэ гүнзэгы мэдэрэлтэй, ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй, түбшэн даруу зантай, хүнүүдтэ нүхэр ёhоор хандадаг, урдаа табиhан зорилгоёо эрид шууд бэелүүлдэг байhан тухайнь ехэ юумэ хэлэжэ болоно. Эдэ шэнжэ шанар коммунист бүхэндэ, партиин үндэр түшаал най дабарида хүртэhэн политическэ ажал ябуулагшада илангаяа шухала байна.

Хүдэлмэришэн ангиин, үргэн ниитэ арадай этигэл найдабарида хүртэхэhөө ехэ хайра шагнал коммунистда байхагүй. Польшын Нэгэдэмэл Хүдэлмэришэнэй парти, нүхэр Герегэй толгойлдог тэрэнэй Центральна Комитет иимэ этигэл найдабарида хүртэнхэй.

Польшо арадайнгаа засагай 30 жэлэйнгээ ойе ерэхэ жэлдэ тэмдэглэхэ. Энэ ой революционно хүгжэлтын жалнууд, орёо хүшэр ба алдарта жэлнүүд байгаа. Польшын коммунистнуудай парти общественн хүтэлбэрилхы хүсэнэй, ороной хүдэлмэришэн ангиин, бүхы ажалшадай манлай байhан үүргэеэ нэрэтэй солотойгоор дүүргэнэ. Гушан жэлэй турша соо шэнэ Польшо hалбаран хүгжөө. Польшын Арадай Республика дэлхэй дээрэ хүгжэнги оронуудай нэгэн боложо, мүнөөнэй индустритай — энергетикэ, судна бүтээлгэ, радиотехникэ, электронико, металлурги, горно-шанаржуулгын ба промышленна үйлэдбэриин бусад олон hалбаринуудтай юм. Манай аха дүүгэй хани нэгэдэлэй адли тэгшэ эрхэтэй орон — Социалис Польшын нэрэ хүндэ уласхоорондын оршом соо хэмжээлэшэгүй ургаа. Түби дэлхэйдэ удха шанартай хэрэгүүдые шиидхэлгэдэ тэрэ эдэбхитэйгээр хабаадана.

Хүгжэлтын аша туhада поляк арад ходо доо ехэ туhа нэмэри оруулдаг. Польшын агууехэ хүбүүн Николай Коперникэй түрэhөөр 500 жэлэй ойе бүхы оронуудта үргэнөөр тэмдэглэхэ үедэ энэ ушар үшөө дахин элирхэйлэн гэршэлэгдээ hэн. Арад зоной дундаhаа манай үеын коперникүүдэй урган гараха бүхы эрхэ байдал Социалис Польшодо байгуулагданхай гэжэ хэлэхэ дүүрэн үндэhэ баримтатайбди. Үйлэдбэриин хүсэнүүдэй хурдан түргэн хүгжэлтэ, арадай бүгэдэ ниитын hуралсал тухай, эрдэм наукын, уран бэлигэй hалбаран хүгжэлтэ тухай гүрэн түрын анхарал оролдолго — социализмын ниитэ байдалда хүн бүхэнэй бэлиг шадабаряа харуулха, социалис Эхэ оронойнгоо аша туhада зохёон байгуулхы ажалда hуурияа тодорхойлхо арга олгоно.

Польшын общественн байдалые, манай hанамжаар, мүнөө тодорхойлон харуулжа байhан гол шухала юумэн тухай тобшохоноор хэлэхэ болоо hаа, энэмнай социальна талаараа урагшаа hанаатай байлга, хэгдэhэн ба хэгдэхэ юумэ эли тодоор ойлголго, ерээдүйдэ табигдаhан hайн хараа түсэбүүд болоно. ПОРП-ын VI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө ороной тэмсэжэ байhан политическэ. ажалай дэбжэлтэ энээн тухай гэршэлнэ.

Энэ хэрэгтэ ехэ амжалта туйлахыетнай хүсэнэбди, хүндэтэ ханинар! **(Альга ташалга).**

Хүндэтэ нүхэр Герек! Совет гүрэнэй дээдын хайра шагнал мүнөөдэр Танда барюулхадаа, совет-польшын эбдэршэгүй хани барисаа. али бүхы харилсаа холбоо хүгжөөлгэдэ Танай хэhэн туhа нэмэриие онсоор тэмдэглэхэ дуран хүрэнэ. Манай арадуудай аха дүүгэй холбоо барисаан бэлэхэнээр тогтоогүй, түүхээр бидэндэ бэлэтлэгдээгүй; эрхэ сүлөөгэй ба жаргалта байдалай түлөө Советскэ Союзай, Польшын арадуудай хамтын тэмсэл соогуур тэрэ мүндэлөө. Энэмнай хоёр ороной коммунистнуудай олон жэлэй турша соо гаргаhан ехэ хүсэлэл оролдолгын үрэ мүн. Энэ агууехэ туйлалтые манай партинууд ажал ябуулгынгаа аша үрэ гэжэ дүүрэн эрхэтэйгээр тоолоожо шадаха юм. Манай нягта харилсаа холбооё али болохоор сахин хамгаалха, бэхижүүлхэ, шэнэ удхаар баяжуулха гээшэ уялгамнай болоно гэжэ тоолонобди. Польшын коммунистнуудай эрмэлзэлгэ иимэ, Польшын арадай хүсэл зорит иимэ гэжэ бидэ hайн мэдэнэбди.

Советскэ Союзай, Польшын ба социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудай арадууд нэгэ ехэ бүлэ боложо нэгэдээд, пролетарска интернационализмые ажабайдалайнгаа хуули ёhо болгоhон ушар мүнөө үеын бодото байдал гээшэ. Манай хани нэгэдэл болбол өөhэдынгөө аша туhые бусад орөнуудай аша туhада зүрюүгээр табиhан амяарланги бүлэглэл гэжэ хэзээдэшье тоолодоггүйбди. Түрүү үзэлтэй бүхы хүдэлөөнүүдэй хүсэлэл оролдолгонуудта, бүхы арадуудай этигэл найдабарида, эрилтэ хүсэлэнгүүдтэ харюусадаг байhаараа манай хамтын политика хүсэтэй юм. Ангиин хараа шугамые батаар сахинабди. Эрхэ сүлөөтэйгөөр, hайнаар ажаhууха эрхэ бүхы арадуудта олгохын түлөө, арсалдаата асуудалнуудые политическэ ёhоор гуримшуулхын түлөө, адли тэгшэ эрхэтэйгээр харилсан туhалалсахын түлөө тэмсэнэбди. Эгээл иимэhээ социалис хани нэгэдэлэй политика бүхы дэлхэйн арад түмэнэй зүгhөө улам үргэнөөр дэмжэгдэнэ бшуу.

Бүхы арадуудай аша туhада эб найрамдал ба аюулгүй байдал бэхижүүлхын түлөө тэмсэхэдээ, шэнэ общество байгуулгада — экономико ба соёл культура хүгжөөлгэдэ, ажалшадай байдал hайжаруулгада, социалис оронуудай аха дүү партинуудай ба арадуудай урдаа табиhан зохёон байгуулхы бусад зорилгонуудые бэелүүлгэдэ эгээн лэ таарамжатай уласхоорондын эрхэ байдал байгуулхые оролдонобди. Энээнhээ Советскэ Союзай, Польшын ба Германиин Демократическа Республикын ФРГ-тэй баталhан договорнуудай ямар ехэ удха шанартай байhаниинь ойлгосотой. Европын гүрэнүүдэй хилэнүүдэй ойроо хүртэшэгүй байлга, бата бэхи эб найрамдал, Европын бүхы оронуудай харилсаа холбоон — эдэ бүгэдэ уласхоорондын оршом соо бидэнэй хамтаараа туйлаhан hайн hайхан уг зорилгонууд болоно.

Манай түбиин түүхэдэ урдань үшөө үзэгдөөгүй ехэ политическэ хуралдаанда бэлэдхэл хэхэ хөөрэлдөөнүүд мүнөө Хельсинкидэ түгэсхэлэйнгөө шатада орожо байна.

Манай бата hанамжын ёhоор, Европодохи гүрэнүүдэй зүблөөн Европын арадуудай хоорондохи харилсаанай түүхэдэ шэнэ хуудаhа нээжэ шадаха, нээхэшье ёhотой.

Тэрэнэй амжалтатайгаар үнгэрхын тула бүхы юумэ хэхэ хүсэл эрмэлзэлтэйгээр энэ шухала уулзалгада хабаадаха байнабди.

Мүнөө бүмбэрсэг дэлхэйн бусад районуудта түгшүүрил hуларжа гү, али энэ талаар зарим хэды хубилалтанууд боложо байна. Социалис оронуудай, түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүдэй хамтын хүсэлэл оролдолгоор эдэ амжалтануудаа батадхажа, ниитэ эб найрамдал бэхижүүлхые туйлажа шадаха байhандаа найданабди.

Нүхэдүүд, манай хүндэтэ нүхэр Эдвард Герегые үнэн зүрхэнhөө үшөө дахин амаршалаад, элүүр энхэ ябахыень, Польшын арадай, совет-польшын хани барисаанай аша туhада, эб найрамдалай ба социализмын агууехэ хэрэгэй аша туhада хэhэн ажал ябуулгадаа шэнэ амжалта туйлахыень тэрэндэ хүсэхыем зүбшөөгыт.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин хэлэhэн үгые сугларагшад халуун, удаан үргэлжэлhэн нэрьемэ альга ташалгаар угтаа.

Нүхэр Л. И. Брежнев Э. Герегтэ Ленинэй орден зүүгээд, хани халуунаар, аха дүү ёhоор тэрэниие тэбэрин амаршалба.

Нүхэр Э. Герек харюугай үгэ хэлэбэ.

[Ва]ршавада үнэн зүрхэнэй угталга болобо

[ВАР]ШАВА. (ТАСС-ай [...] корр.). Эгээл хүндэ[тэ...]шан мэтээр майн 11-[дэ] Польшын ниислэл [...] КПСС-эй ЦК-гай Гене[ральна] секретарь нүхэр Л. И. [Брежнев...] хани халуунаар, [...]олой оршон бай[дал...]таба. Нүхэр Л. И. [...] ПОРП-ын ЦК-гай, [...] Гүрэнэй Соведэй, [...] Министрнүүдэй Со[ведэй ...]алаар ПНР-тэ ха[...] айлшалжа ерэбэ. [...] Ильич Брежневтэй [...]рэниие үдэшэжэ яба[...] Варшава ерэлсээ.

[КП]СС-эй ЦК-гай Генераль[на сек]ретариие угтахын тула [...] дээрэ ПОРП-ын [ЦК-гай] Нэгэдэхи секретарь [...] ПНР-эй Гүрэнэй [Соведэй] Түрүүлэгшэ Г. Яб[лоньский,] ПНР-эй Министр[нүүдэй] Соведэй Түрүүлэгшэ [...], ПОРП-ын ЦК-[гай По]литбюрогой гэшүүд ба [гэшүүндэ] кандидадууд. [...] ЦК-гай секретарь[нар,] партиин, Поль[шын ...]эй бусад хүтэлбэрилэгшэд, мүн дипломатическа корпусой гэшүүд ерэhэн байна.

Эб найрамдал бэхижүүлхын, социалис хани нэгэдэлэй оронуудые бүри нягтаар жагсаахын тулада нүхэр Л. И. Брежневэй эдэбхитэй ажал ябуулгынь түлөө тэрээндэ хани ёhоор, үнэн сэдьхэлhээ хандадаг байhанаа элирхэйлэн мэдүүлхын тулада аэродром дээрэ хэдэн мянгаад хүн зон ерээ. Аэропортын үргэн уужам талмай, тэрэнэй хажуугаархи гудамжанууд Советскэ Союзай ба Польшын гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэнхэй байба. Аэровокзалай байшан дээрэ «Арадай Польшо — Соведүүдэй агууехэ ороной хэлбэришэгүй союзник мүн» гэhэн транспарант харагдана. «Социалис Варшавада нүхэр Брежневые үнэн зүрхэнhөө амаршалнабди», «Поляк арадай ехэ хани нүхэр Брежнев мандаха болтогой!» гэhэн үгэнүүд улаан бүд дээрэ бэшээтэй.

Самолёдой трап дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй гаража ерэхэдэ, сугларагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаа. Нүхэд Э. Герек, Г. Яблоньский, П. Ярошевич гэгшэд Леонид Ильичые, тэрээнтэй хамта ерэлсэhэн совет нүхэдые хани халуунаар амаршалhан байна. Пионернүүд совет айлшадта, ПОРП-ын ба ПНР-эй хүтэлбэрилэгшэдтэ баглаа сэсэгүүдые барюулаа.

Советскэ Союзай ба Польшын Арадай Республикын гимнүүд зэдэлнэ. Нүхэд Л. И. Брежнев, Э. Герек гэгшэд хүндэтэ харуулай жагсаалай хажуугаар гаража, дипломатическа корпусой гэшүүдтэй мэндэшэлэлсээ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин тэрээниие угтахаяа ерэhэн Варшавын хүнүүдэй ойро ошоходонь, тэдэнэр Л. И. Брежневые үнэн зүрхэнhөө, хани халуунаар амаршалба.

Олон тоото машинанууд город тээшэ ябаба. Аэропортhоо түб руу ошодог шоссе харгын хоёр хажуугаар Польшын хэдэн арбаад мянган хүдэлмэришэд, студентнүүд. ажалша интеллигенци жэрылдэнэ. Совет айлшаниие, тэрээнтэй хамта hуулсажа ябаhан Эдвард Герегые хэдэн мянгаад хүнүүд сэсэгүүдые барижа байгаад амаршалаа. альга ташаа. Нүхэд Л. И. Брежневэй, Э. Герегэй hуужа ябаhан машина хэды дахин зогсоhон байна. Совет ба Польшын хүтэлбэрилэгшэд угтажа байhан Варшавын олон тоото хүнүүдые гараа үргэн амаршалаа, тэдээнтэй үнэн сэдьхэлhээ хөөрэлдөө.

Баяр ёhололой оршон байдалда КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневые угтаhан угтамжа поляк-совет хани барисаанай улам бэхижэжэ байhанай, эб найрамдалай ба социализмын түлөө тэмсэлдэ социалис хани нэгэдэлэй бүхы оронуудай улам нягтаар жагсажа байhанай гайхамшаг ехэ гэршэ мүн болоо.

НҮХЭР Э. ГЕРЕГЭЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

Хүндэтэ нүхэр Леонид Ильич Брежнев,
хүндэтэ нүхэдүүд, ханинар!

Нам тушаа үнэн сэдьхэлэй үгэнүүдые хэлэhэнэйтнай түлөө, Танда, хүндэтэ нүхэр Брежнев, баяр баясхалан хүргэхыемни зүбшөөгыт. Минии ажал ябуулгые иимэ үндэрөөр сэгнэhэнэйнь түлөө КПСС-эй Центральна Комитедтэ. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ гүнзэгы баяр баясхалангыемни дамжуулан хүргэхыетнай Таниие гүйнаб.

Ленинэй орден — коммунистда илангаяа хүндэтэ шан мүн. Энэ орден Ленинэй нэрэ зүүдэг, тэрэнэй хэтэдээ мүнхэ хэрэгэй hүлдэ тэмдэг мүн. Советскэ Союзай Коммунис партиин, совет арадай бодотоор бэелүүлжэ байгаа ленинизмын үзэл суртал бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалай ба социализмын түшэг тулгуури болошо Соведүүдэй ороной бурьялма түргэн хүгжэлтын үндэhэ hууринь болонхой.

Ленинэй үзэл суртал, Ленинэй парти, Ленинэй арад зон мүнөө үеын хүн түрэлтэнэй ажабайдалда шэнэдхэн хубилгахы туйлай ехэ нүлөө үзүүлжэ байдаг.

Манай үеын ленинизм — оюун сэдьхэлэй, үзэл суртал ай баялигуудай гол эшэ үндэhэнииhь мүн. Тэрэ хадаа дэлхэйе зүбөөр ойлгохо, тэрэниие гуманизмын ба дэбжэлтын ёhоор шэнэдхэн хубилгаха арга олгоно. Хүдэлмэришэн ангиин хэрэгтэй, социализмын түлөө тэмсэлтэй ухаан бодолоороо, ажал ябуулгаараа нэгэдэдэг коммунист бүхэн, хүн бүхэн ленинизмhээ оюун бодолой хүсэ шадал, үзэл сурталайнгаа талаар нугаршагүй зориг абадаг юм.

Намайе Ленинэй орденоор шагнаха тухай Верховно Соведэй Президиумэй шиидхэбэриие нэн түрүүн Польшын Хүдэлмэришэнэй Нэгэдэмэл партиин политикые hайшааhан ушар, мүн ленинизмтэй, дэбжэлтын түрүү хүсэн болоошо Советскэ Союзай Коммунис партитай нэгэдүүлдэг хани холбооной түүхэтэ удха шанарые онсолон тэмдэглэхэ дура хүсэл гэжэ тоолоноб.

Манай партинуудые холбоhон хани барисаан хамтааран хэhэн революционно байлдаануудай баррикаданууд дээрэ шэрээгдэн хатуужаа юм. Энэ хани барисаае манай арадуудай эрхим хүбүүд байгуулаа, бэхижүүлээ. Ленин, ородой хүдэлмэришэн ангиин геиальна вождь, өөрынгөө үетэн сооhоо хэнhээшье гүнзэгыгөөр Польшын асуудалые ойлгодог байгаа, Польшын ажалшадай сүлөөрэлгын тэмсэлтэй, манай арадтай hаналаа нэгэдэлгын эгээл дээдын гэршэлэл үгөө бэлэй.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

НҮХЭР Э. ГЕРЕГЭЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Ленинизм — поляк арадай түүхэдэхи агууехэ хубилалтын, мүн дэлхэйн хоёрдохи дайнай һүүлээр бэеэ даанхай социалис гүрэн болоно Польшын мүндэлэн хүгжэлгын эшэ үндэһэн мүн. Ленинэй һургаалые хүтэлбэри болгон, Польшын хүдэлмэришэн ангиин парти энэ түүхэтэ хубилалтын программа зохёон хараалаа, энэ түүхэтэ хубилалтын эмхидхэхы, зоригжуулхы хүсэниинь мүн байгаа. Ленинэй Эхэ орон поляк арадай сүлөөрэлгын тэмсэлые эрид шууд дэмжээ, харин Совет Армиин сэрэгшэдэй, тэрээнтэй эмэ түшэлсэн дайлалдаһан Польшын сэрэгшэдэй эрэлхэг зориг манай Эсэгэ орондо эрхэ сүлөө олгоо һэн. Ангиин ба национальна нэгэн адли аша туһын үндэһөөр манай партинууд манай арадуудай хани барисаа байгуулаа, манай гүрэнүүдэй аха дүүгэй хани холбоото харилсаае али бүхы талаарнь дэлгэрүүлээ. ПОРП-ын ба КПСС-эй, Польшын ба Советскэ Союзай хоорондохи харилсаанууд пролетарска интернационализмын бодото бэелэлэй гайхамшагта үльгэр жэшээ мүн болоо. Бидэнэр, коммунистнууд, өөһэдынгөө арад зондо, өөһэдынгөө түрэл орондо хани халуунаар дуралдагбди. Өөһэдынгөө бүхы ухаан бодолоор бидэ тэрэнэй һалбаран мандаха хэрэгтэ, ажалшадай аша туһада алба хэнэбди. Оронойнгоо дэбжэлтэ туйлахые хүсэдэг байһаар бидэнэр манай патриотизмые интернационализмтай тааралдуулан зохилдуулнабди. Патриотизм ба интернационализмын таһаршагүй нэгэн хамта байһанда мүнөөдэр бүхы арадуудай ажалшадай бодото нэгэн адли аша туһа элирхэйлэн харуулагдадаг бэшэ юм. Энэ таһаршагүй нэгэдэлдэ — бүхы арадуудай амгалан тайбан ерээдүй, мүнөө үеын эгээл тон шухала асуудалнуудые шиндхэлгын гол эрхэ нүхэсэл.

Манай парти өөрынгөө али бүхы дотоодын ба гадаадын политика ябуулхадаа, Ленинэй зааһан замаар дабшана. Манай орон дотор социализм бэхижүүлгэ, интернационализмын гол еһонуудые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлгэ хадаа Польшын хүдэлмэришэн ангиин, поляк арадай үмэнэ манай дүүргэхэ гол уялга мүн гэжэ бидэ тоолонобди. Польшын ба Советскэ Союзай хани холбоое бэхижүүлгэ, манай хани барисаае улам гүнзэгырүүлгэ, харилсаа холбоое хүгжөөлгэ — манай партиин, тэрэнэй Центральна Комитедэй бэелүүлхэ, тэрэнэй бүхы гэшүүдэй бэелүүлхэ түрүүшын ээлжээнэй шухала хэрэг мүн.

Хүндэтэ нүхэр Брежнев,

Тантай уулзаһандаа, хэлсэһэн хэһэндээ, манай хараа бодолой, манай политикын бүрнмүһэн нэгэ адли байһанда үнэн сэдьхэлһээ хананги байһанаа манай нүхэдэй үмэнэһөө, өөрынгөө зүгһөө элирхэйлэн мэдүүлнэб (Альга ташалган).

КПСС-эй XXIV съезд дээрэ баталан абтаһан, уласхоорондын орилондо Танай хүтэлбэри доро Советскэ Союзай тиимэ хэлбэришэгүй зоригтойгоор бэелүүлжэ байһан эб найрамдалай үргэн ехэ программа зохёон хараалха хэрэгтэ Танай оруулһан туйлай ехэ хубита, нүхэр Брежнев, манай орон дотор, мүн бүхы дэлхэй дээрэ бүгэдэ нийтын зүгһөө мэдэрэгдэжэ байдаг. КПСС-эй ЦК-гай ээлжээтэ Пленумэй шухала шиндхэбэринүүд Польшодо үргэн ехээр һайшаагдаа. Эдэ шиндхэбэринүүд эбэй ёһоор зэргэ оршохо политикын шэнэ амжалтануудта һайнаар нүлөөлхэ байха гэжэ би батаар этигэнэб. Энэ политикые бодотоор бэелүүлхэ хэрэгтэ манай парти. Польшын Арадай Республика Советскэ Союзтай хэлбэришэгүйгөөр харилсаха байна. Энэ политика хадаа манай арадуудай, бүхы хүн түрэлтэнэй амин шухала аша туһада харюусана бшуу.

Польшын арад Танда, нүхэр Брежнев, Эб найрамдалай Ленинскэ шан олгохо тухай шиндхэбэрые ехэ хангалтатайгаар угтажа абаһан, тиигээд олгогдохо ёһоороо олгогдоһон шантайтнай Таниие үнэн зүрхэнһөө амаршална. Манай арад зон Таниие, совет болон уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй элитэ ехэ ажал ябуулагшые, элитэ ехэ ленинецые, аха дүүгэй хани холбоото гүрэнэй түрүү зэргын хүтэлбэрилэгшые, арадай Польшын найдамтай хани нүхэрые гүн гүнзэгы сэдьхэлһээ хүндэлдэг байһанаа мэдүүлнэ. (Альга ташалган).

Польшын коммунистнуудай зүгһөө, бүхы поляк арад зоной зүгһөө совет коммунистнуудта, бүхы совет хүнүүдтэ аха дүүгэй үнэн зүрхэнэй амаршалга болон гүн гүнзэгы хани барисаанай мэдэрэл дамжуулхыетнай Таниие гуйнэбди.

Нүхэр Э. Герегэй харюугай үгэ хэлэхэдэ, үни удаан үргэлжэлһэн альга ташалган болоо.

Зал соо байһан ПОРП-ын ба ПНР-эй хүтэлбэрилэгшэд, совет айлшад үндэр шагналаарнь дашарамдуулан, ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретариие үнэн сэдьхэлһээ амаршалаа.

Л. И. Брежнев Э. Герек хоёр хөөрэлдэбэ

ВАРШАВА. (Т А С С). Майн 11-нэй үдэрэй түрүүшын хахадта Польшын Хүдэлмэришэнэй Нэгэдэмэл партиин Центральна Комитедэй байшан соо Л. И. Брежнев Э. Герек хоёр хөөрэлдэбэ.

Энэ хөөрэлдөөндэ совет талаһаа КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев. КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша К. В. Русаков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-һээ ПНР-тэ байдаг элшэн сайд С. А. Пилотович. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша А. И. Блатов гэгшэд хабаадалсаһан байна.

Польшын талаһаа ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ П. Ярошевич, ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой [illegible] ПОРП-ын ЦК-гай [illegible] Ф. Шляхчиц, ПОРП-ын [illegible] гай Политбюрогой [illegible] ПНР-эй Гадаадын [illegible] дэй министр С. Ольшо[illegible] ПОРП-ын ЦК-гай [illegible] риадай гэшүүн, ПОРП[illegible] ЦК-гай уласхоорондын [illegible] һагые даагша Р. Фре[illegible] шэд энэ хөөрэлдөөндэ [illegible] далсаа.

Нүхэд Л. И. Бр[illegible] Э. Герек хоёр үдэрэй [illegible] дохи хахадта хөөрэлдөө[illegible] үргэлжэлүүлһэн байна.

Л. И. Брежневэй хүндэлэлдэ хэгдэһэн сайлалга

ВАРШАВА. (ТАСС). Майн 11-нэй үдэшэ ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Герек КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хүндэлэлдэ сайлалга хэбэ. Энэ сайлалга дээрэ ПНР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Г. Яблоньский, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ П. Ярошевич, ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд ба гэшүүндэ кандидадууд, ПОРП-ын ЦК-гай секретариадай гэшүүд, ПНР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор; ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Презид[illegible] гэшүүд, таряашадай [illegible] мэл партиин ба демо[illegible] ческа партиин хүтэлбэри[illegible] шэд байлсаа.

Совет талаһаа энэ с[illegible] га дээрэ нүхэр Л. И. [illegible] невые үдэшэжэ ябаһан [illegible] нүүд байлсаба.

А. Н. Косыгин Карлос Пратс Гонсалестэй хөөрэлдэбэ

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин майн 11-дэ Чилиин Республикын газарай сэрэгүүдэй главнокомандалагша, армиин генерал Карлос Пратс Гонсалестэй уулзаба. Карлос Пратс Гонсалес СССР-эй Оборонын министрэй орлогшо, газарай сэрэгүүдэй главнокомандалагша, армиин генерал И. Г. Павловскиин уряалаар Советскэ Союзда албан хэрэгээр, хани ёһоор айлшалжа ерэһэн байна. Хоёр оронуудта хабаатай асуудалнуудаар хани ёһоной, үнэн сэдьхэлэй хөөрэлдөөн болоо.

Энэ хөөрэлдөөндэ газарай сэрэгүүдэй главнокомандалагша, армиин генерал [illegible] Павловский, Чилиин [illegible] публикын СССР-тэ [illegible] саг зуурын хэрэгүүдэ[illegible] лаар этигэмжэтэ М. [illegible] гранди, Чилиин Рес[illegible] кын посольствын [illegible] сэрэгэй атташе Л. [illegible] хабаадалсаа.

(ТАСС)

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ҮЙЛЭДБЭРИИН АРГА БОЛОМЖОНУУДЫЕ ХҮСЭДӨӨР АШАГЛАХА

КПСС-эй Центральна Комитедэй декабриин (1972 оной) Пленумэй һайшааһан, СССР-эй Верховно Соведэй сессиин баталһан 1973 оной арадай ажахын түсэбэй ёһоор түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлдэ хото, хүдөөгэй ажалша коллективүүдэй, ажалшан бүхэнэй урда шэнэ харюусалгатай зорилгонууд табигдана. Энэ жэлдэ хэһэн ажалайнай дүнгүүдһээ табан жэлые анхаралтайгаар дүүргэхэ ябадал дулдыдаха байна гэжэ мэдээжэ. Энэ ушар хадаа 1973 оние түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы жэл болгоно бшуу.

Түнхэнэй аймагай Саянай совхозой коллектив энэ шиидхэхы гурбадахи жэлдэ 21000 центнер һү, 6675 центнер мяха, 162 центнер нооһо үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ 16500 центнер һү, 5860 центнер мяха, 162 центнер нооһо худалдахаар зоригжонхой. Жэлэй туршада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1850 килограмм һү һааха, хонин бүриһөө 3,2 килограмм нооһо хайшалхаар хараална.

Энэ хараалһан, зориһондоо хүрэхын тулада ажахынгаа үйлэдбэриин бүхы арга боломжонуудые хүсэд дүүрэнээр хэрэглэхэ, ажалшадай эдэбхи үүсхэл хүгжөөжэ, ажалай үндэр бүтээсэ үйлэдбэридөө эрхим үрэ дүн туйлахын түлөө тэмсэлдэ малшад, механизаторнуудаа элсүүлхэ гээшэ совхозой партийна организациин шухала зорилго болоһон байна.

Тиимэһээ совхозой партийна организаци социалис мүрысөө зүбөөр эмхидхэхэ, тэрээндэ бүхы хүдэлмэришэдые хабаадуулха хэрэгтэ анхаралаа нэн түрүүндэ хандуулһан байна. Социалис мүрысөөн хадаа үйлэдбэриин арга боломжонуудые элирүүлжэ ашаглаха, ажалшадай эдэбхи үүсхэл хүгжөөхэ эгээл нүлөө ехэтэй зэбсэгүүдэй нэгэн болоно ха юм.

Үнгэрһэн жэлэй дүнгүүд, энэ жэлдэ шиидхэгдэхэ зорилгонууд ажахын участок бүхэндэ үйлэдбэриин зүблөөнүүд дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ, ажалай журам эбдэгшэдтэй шанга тэмсэл ябуулха, алмалта, арьбалалтын гурим нарихаар сахиха, продукциин шанар һайжаруулхын түлөө тэмсэхэ — эдэ бүгэдэ тухай ехэ хөөрэлдөөн болоо һэн.

Энэ зүблөөнүүд дээрэ хүдэлмэришэдэй оруулһан һанамжа, дурадхалнууд социалис уялганuудые зохёохо үедэ хараада абтаһан.

Мүнөө фермэ ба бригадануудай, хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай абаһан социалис уялгануудай дүүргэлтэ совхозой парткомой, отделениин партийна, профсоюзна организацинуудай анхаралда саг үргэлжэ байна. Ондоогоор хэлэбэл, партийна организациин ябуулдаг эмхидхэлэй, политическэ бүхы хүдэлмэринь үйлэдбэридэхи арга боломжонуудые али болохоор ашаглажа, социалис, уялгануудай дүүргэлтые хангаха хэрэгтэ зорюулагданхай.

Социалис мүрысөө эмхидхэхэ талаар совхозой нэгэдэхи, хоёрдохи отделениин партийна ба профсоюзай организацинууд һонирхолтой дүй дүршэлтэй болонхой. Суглаанууд дээрэ түрүүшүүлэй дүй дүршэл тухай, тэрэниие ямар аргаар олоной шадабари болгохоб гэжэ ходо хэлсэжэ байдаг. Гадна бии байһан аад, үшөө хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд (тэжээл буйлуулан малда эдюулхэ, һүнэй тоһолигые дээшэлүүлхэ, ажахы доторой хэрэглэмжэдэ продукци гамтайгаар гаргашалха гэхэ мэтэ) тухай хөөрэлдэдэг, дутуу дунданууд элирүүлэгдэжэ, хурсаар шүүмжэлэгдэдэг, ажалай журам эбдэгшэдтэ шанга эрилтэ табигдадаг юм.

Социалис мүрысөө зүбөөр эмхидхээд, үрэ дүнгүүдынь саг болзортонь согсолжо, үргэн олониитэдэ тэрэ дарыдань дуулгажа, соносхожо байхада, гээгдэжэ ябагшадые түрүүшүүлэй зэргэдэ түргөөр гаргаха арга нүхэсэл олдоно.

Энээниие Нуганай һаалиин фермын жэшээ дээрэ харуулалтай гэжэ һанагдана.

Хэдэн жэлэй туршада тус фермын коллектив һү һаалга, гүрэндэ худалдалгаар совхоз соогоо гээгдэжэ ябаһан юм. Совхозой парткомой, дирекциин һайса шалгажа үзэхэдэ, энэ гээгдэлэйнь гол шалтагаан элирһэн байна. Фермые даагша Доржиев үйлэдбэридэ һаналаа табихаяа болишоһон, малшадай дунда хүмүүжүүлгын ямаршье хүдэлмэри ябуулдаггүй байгаа. Һула хүтэлбэрилэгшэтэй байһанаа мэдэһэн зарим һаалишад, мал адуулагшад ажалай үдэрэй гурим эбдэдэг боложо, заримдаа ажалдаашье гарахагүй ушар үзэгдэжэ эхилһэн. Архи намнаад, ажалдаа ерэхэгүй. Һаалишадай хүдэлмэриин дүн гаргагдахагүй. Энээнһээ боложо хэн юу хэһэнээ мэдэхэгүй, миин таамагаар ажаллаха.

Совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө эдэ дутагдалнууд тушаань нүхэр Доржиевта хэдэ дахин хэлэгдэһэн, заагдаһан, заһархаб гэжэ үгөө үгэбэшье, ондоо болоһон юумэн байбагүй һүүлэй һүүлдэ тэрэниие һэлгэжэ, коммунист А. Ж. Сотниковые фермые даагшаар томилхо шиидхэбэри совхозой партком ба дирекци абаһан байгаа.

Нүхэр Сотников шэнэ коллективтэ ерээд, нэн түрүүндэ ажалай журам бэхижүүлжэ эхилээ. Хүн бүхэнтэйнь хөөрэлдөө, журам эбдэгшэд тухай асуудал коллективэй суглаан дээрэ табиба, энэ хэрэгтэ ханын газетэ, дайшалхы хуудаһануудые, сахилгаан дохёонуудые үргэнөөр хэрэглэбэ. Иигээд байхада архидажа, ажалаа орхихо ябадалнууд усадхагдаһан байна.

Мүн ажалай үдэрэй гурим сахилгын хойноһоо шанга хиналта табигдаа. Хараалагдаһан сагтань малаа эдеэлүүлжэ, һаадаг болоходонь, һү һаалишье нэмэжэ эхилээ һэн.

Табан хоног бүридэ мүрысөөнэй дүн согсологдожо, үйлэдбэриин зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэдэг, самбар болон бюллетеньдэ бэшэгдэдэг болоходо, ажал хэрэгынь бүришье урагшатай ябажа эхилбэ. Тиигэжэ һүүлэй үедэ һү һаалга эрид дээшэлбэ. Жэшээлхэдэ, 1971 ондо үнеэн бүриһөө эндэ 1683 килограмм һүн һаагдаһан байбал, үнгэрһэн 1972 ондо хоёр мянганай хилэ дабагдажа, үнеэн бүриһөө 2035 килограмм абтаһан байна. Гансахан жэлэй туршада үнеэнэй һаамые дунда зэргээр 352 килограммаар нэмээхэ гээшэ амархан хэрэг бэшэ гэжэ мэдээжэ.

Имагтал фермын үйлэдбэридэ бии байһан арга боломжонуудые шадамар бэрхээр элирүүлжэ, ашаглажа шадаһанай аша үрэнь энэ болоно ха юм.

Нуганай фермын һаалишад, мал адуулагшад юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи шиидхэхы жэлэй түсэб, даабари болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсожо, арга боломжонуудаа дахинаа хёрхоор хаража, тооложо үзөөд, байгша ондо үнеэн бүриһөө 2100 килограмм һү һааха уялга абаад ажаллажа байна. Нэгэдэхи кварталай дүн харахада, тэдэнэр абаһан уялгаяа дүүргэхэ дүүрэн аргатай. Гурбан һарын туршада эндэхид үнеэн бүриһөө 500 гаран килограмм һү һаагаад байна.

Үйлэдбэриин арга боломжо, нөөсэнүүдые арбан хурган мэтэ тооложо, нэрлэжэ болохо юм гэхэ зарим хүнүүд һанажа болохо, һанадагшье байха. Бодото дээрээ тиимэ бэшэ юм. Материальна нөөсэ, боломжонуудһаа гадна, моральна олон ушарнууд үйлэдбэридэ нүлөөлдэг.

Саянай совхозой партийна организаци энээнһээ хэрэгтэй тобшолол хэжэ, ажахынгаа экономико саашадань бэхижүүлхын, хүгжөөхын тулада бүхы арга боломжонуудые бүри хүсэдөөр хэрэглэхые оролдоно.

Л. БОРХОНОВ.
Хабаровскын партийна дээдэ һургуулиин һурагша.

БЭЕЛҺЭН ХҮСЭЛ

Очерк

Һаяхан Зэдын аймагай Борьёогой совхозой хонишон Дмитрий Свистунов зуун эхэ хонин бүриһөө 156 хурьга абаһан, отарадань үшөө хурьгалха хонид бии гэһэн мэдээсэл абтаа. Энэмнай республика соо һая наашадаа үзэгдөөгүй үрэ дүн болоно.

ЗУРГААН жэлэй саана модошо дархан Дмитрий Свистуновые Борьёогой совхозой дирекци хурьга абалсахыень үниндэй хонишон Ханда Мункуевна Аюшеевагай отарада эльгээхэ гэлсэбэ.

— Үгы, битнай хонидой хажуудашье ошожо үзөөгүй хүм, хайшан гээд эдеэлүүлхэ, уһалхаяа мэдэхэгүйлби, — гэжэ тэрэ айнги байба.

— Бараг ааб даа. Шамайе хонишоной ажалые һайн мэдэхэ ёһотойш гэжэ хэншье хэлэнэгүй. Үбһэ, һолоомыень зөөжэ, хобто кормушка соонь хэжэ үгөөд, хэрэгтэй болоо һаань. хонидыень адуулалсаад лэ байгаа һааш, болоо юм бээз. Хурьгадые шамгүйгөөр абаха хүн тэндэш байха, — гэжэ совхозой хүтэлбэрилэгшэд хэлээ һэн.

Нээрээшье түрүүшээр тэрээндэ үбһэ, һолоомо зөөлгэхэ, хонидые уһалха, бэлшээридэ гаргуулхаһаа бэшэ, ондоо ажал хүүлдэггүй байба. Хэжэ байһан ажалыень адаглан хараад, нэгэтэ ахалагша хонишон, иигэжэ хэлэбэ.

— Яһала хүдэлмэришэ, оролдосотой хүбүүн байнаш. Хонишоншье болоод хүдэлөө һаа ядахагүйш. Манайш совхозой гол һалбари — хонин һүрэг гээшэ. Тиимэһээ шишье хонин ажалһаа холо ошохогүйш даа. Хожом хэрэгтэйшье боложо магад, хонишоной мэргэжэл шудалыш. ойлтоогүй юумэсэ намһаа һуража байгыш. Юундэ ходо абяа анирагүй ябанаш? — гэжэ Ханда Мункуевна хэлэдэг һэн.

— Орхигтыл даа, би хонишон боложо хэзээдэшье шадахагүй хаб даа, — гэжэ Дмитрий энээниинень ехэ урагша абадаггүй бэлэй.

Уданшьегүй Аюшеевагай хэлээшэнь зүйтэйл боложо һалаба. Тэрэл 1965 ондо совхозой дирекци Дмитрий Свистуновто эхэ хонидой отара даажа абахыень дурадхаба. Абаһаар тэндэ хүдэлхэб. гэжэ зүбшөөлөө үгэжэрхёод, һүүлдэнь Александра Федоровна нүхэрни юун гэхэ юм, айл зонһоо таһархай, талын дунда һууха хэр дуратай байхаб, тэрээндэм үетэн һамгадаараа үгэ андалдажа, хушуу холбон хөөрэлдэхэ хүншье тэндэнь дүтэ байхагүй, яахабши эхэнэр ха юм гэжэ Дмитрий Яковлевич ехэл бодолгото болонхой гэртээ ерэбэ.

Үнэн дээрээ Александра нүхэрынь олон үгэгүйгөөр зүбшөөжэ, хубсаһа хунар, гэр соохи бараагаа хам-хум гэжэ зөөхөөр бэлэн болгоодхибо.

— Хаанашье хүдэлхэнь адли ха юм. Гансал муугаар хүдэлжэ, ажалаа ёһоор хэжэ шадангүй, хүнэй хойно гаража, һүүл шэрэжэ ябаагүйл һаамнай болоо. Свистуновтон тулюур хонишод гэлсүүлхэ болоо һаа, эшхэб. тэр. — гэжэ һамганиинь энеэбхилэн нүхэрөө зүб шиидээш гэһэндэл байгаа һэн.

ТҮРҮҮШЫН жэлдэ хэдышье оролдоо һаа, зуун эхэ хонин бүриһөө 95-һаа олон хурьга абажа шадабагүй. Һанаад үзэхэдэнь, унтаха нойроо мартаха тооной, үдэр һүнигүй оролдожо, хүнүүдэй хэдэг бүхы онол аргануудые хуу хэрэглэн, хонидоо харууһалдаг байгаа. Мэдээгүй юумэеэ үниндэй хонишодһоо хашарха болоторонь асуудаг, хонидые харууһалха, түлыень абаха тухай элдэб ном, брошюрануудыешье һанги набта болотор хармаандаа хэжэ ябаад уншадаг байгаа. Теэд юундэ зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абажа шадаагүй гээшэбибди, али һайн хонишод боложо шадахагүй зон байгаа гүбди, эндэ тусгаар эхэһээ түрэхын бэлиг шадабари хэрэгтэй юм гү гэһэн асуудал Дмитрий Яковлевичай һанааг амаруулдаггүй болобо.

Нэгэтэ совхозойнгоо главна зоотехник Владимир Прокопьевич Шантахановай ерэхэдэ, Свистунов уруу дуруушаг, ажалайнгаа үрэ дүнгөөр сэдьхэлээ ханаагүй, муугаар лэ хүдэлнэбди гэһэншүү байба.

— Түрүүшынгээ жэлдэ хүдэлөөд. зуун эхэ хонин бүриһөө 95 хурьга абахадаа бэрхэнүүд гээшэт. Уруу дуруу болохо юумэн үгы. Москва хото нэгэ үдэр соо баригдаа бэшэ ха юм. Саашадаа үшөөл һайнаар хүдэлөө һаа. бүри олон хурьгадые абахатнай дамжаггүй. — гэжэ главна зоотехник хонишоной һанааг заһана.

Тиихэдэл главна зоотехник хонишон хоёр ажал хүдэлмэри тухайгаа нилээд удаан хөөрэлдөө һэн. Хонишод өөһэдынгөө алдуу дутагдалнуудые ойлгожо абаа. Нэн түрүүн хурьгадые олоор абахын тула эхэ хонидые тобир тарган байлгажа. хаһа сагтань һайнаар искусственна аргаар үрэжүүлхэ. зундаа, намартаа хонидоо шадаал һаа. һайнаар тарғалуулха хэрэгтэй гэжэ ойлгожо абаа.

Отарынь байрладаг Дээдэ Сэлигэр гэжэ газарта бэлшээри яһала элбэг, хагда ногоониишье шэмэтэй һаань, хужармагтай, уһан дүтэ — хонидые адуулхада зохид нютаг юм. Энээниие гансал шадажа хэрэглэхэ шухала. Дмитрий Яковлевич морёо унаад лэ тэндэхи бүхы добо, гүбээ, хонхор. жалгануудые хуу зайжа, хаанань ямар ногоон ургадаг бэ, ямар ногоондо хонид илангаяа дуратайб, хаанань хонидоо үглөөгүүр бэлшээхэб, тиигээд үдын халуунда хаанань оруулхада зохид бэ, үдэшэнь хаана бэлшээхэб гэжэ хуу тэмдэглэжэ абаа. Эндэхи дүтэ шадарай таряалангай ургасын хуряагдажа абтамсаар хонидоо түргэн тэндэ оруулжа, һайса садхаажа абадаг байба. Тиигэһээр байтарнь хэнзэ ногоон гараба, тэрэнь илангаяа хээлитэй хонидтонь ехэ һайн байгаа бшуу.

ОДООЛШЬЕ хойто хабарынь Свистуновтон зуун эхэ хонин бүриһөө 106 хурьга түлжүүлээ. Теэд тэрээгээршье хонишод һанаагаа амараагүй һэн.

— Өөһэдынгөө муугаар хэдэн хурьгадаа гарзалуулжархёобди. Тиигээгүй һаа, бүрил олон хурьгадые абаха һэмди. Нээрээл манайш ажалда жэжэ юумэн гэжэ байдаггүй ха даа. Бүхы наһаараа һураашье һаа, хонишоной ажалые арбан хургандал шудалааб гэжэ ама алдахын аргагүй, — гэжэ тиихэдэ Дмитрий Яковлевич хэлээ һэн.

Тиимэһээ хонидой харууһалалга, түл абалга тухай брошюрануудые үшөө олоор абажа уншаа. Үшөө дахин мэргэжэлтэдээр хөөрэлдөө.

— Нарай хурьгадые хүхүүлхын урда тээ эхынь дэлэнгэй нооһо хайшалха бай гаат. Тиигээгүй дээрэһээтнай хурьганай хото соо нооһон оролсоод, хоргооһониинь хатажа, гаража үгэнтүй, хэдэн түлтнай гарзалаа, — гэжэ ветеринарнууд шэнжэлжэ үзөөд хэлээ.

Дүрбэн жэлэй саана нүхэр Свистуновтондо шэнэ түрэхэ зуһаг хонидые даалгажа үгөө. Тэдэнээ бэеэр томо тобир һайн хонид болгожо, түрүүшынхеэ зуун эхэ хонин бүриһөө 115 хурьга. удаадахи жэлынь — 127 хурьга абажа түлжүүлээ. Харин нёдондо зуун эхэ хонин бүриһөө 136 хурьга томо болгоо юм. Тиигэжэ үнгэрэгшэ жэлдэ республикынгаа бүхы хонишодой дунда эгээл эрхим үрэ дүн туйлаад. чемпионой үндэр нэрэ зэргэдэ хүртөө һэн.

Урзанда, нёдондо Зэдэ нютагта удаа удаагаар үер. ган гасуур боложо, малшадта нилээд бэрхэтэй байдал тохёолдуулаа. Тиимэһээ энэ үнгэрэгшэ үбэлжэлгэ нилээд хүшэр хүндэ, үбһэ тэжээл хомор байһаниинь ойлгосотой. Хэды иимэ бэрхэтэй байдалай тохёолдохые мэдэжэ байбашье, Дмитрий Свистунов нёдондо намар совхозойнгоо хонишодой суглаан дээрэ зуун эхэ хонин бүриһөө 125-һаа үсөөн бэшэ хурьга абахаб, хонин бүриһөө 4,6 килограмм нооһо хайшалхаб, хурьган бүхэниие 22 килограмм шэгнүүртэй болгожо эхэһээнь һалгаахаб гэжэ социалис уялга абаа һэн.

— Иимэ хүшэр жэлдэ тэды олон хурьга абажа бирахагүй даа. Энэмнай арга боломжоёо арайл үлүүсэ сэгнэжэрхёо ха, — гэжэ зариман тэрээндэ этигээгүй һэн.

— Тэды олон хурьга абаха арга боломжын бии хадань иимэ уялга абаа хүн бээзэб. Үбһэ тэжээлэй нэгэ бага элбэг һаань, зуун эхэ хонин бүриһөө 140 хурьгашье абажа шадаха байнаб. Зай харыт даа, эдэ һүрэг соом 60 килограммһаа бага шэгнүүртэй эхэ хонин бии гү? Тиимэ хони олохогүйт. Эдэ буруугай шэнээн томо хонидойш олонхинь эхирлэхэл даа. Социалис уялгаяа дүүргэхэб, үлүүлэн дүүргэхэб гэжэ хаанашье хэлэхэб, — гээд тэрэ намарынь Дмитрий Яковлевич хонид соогуураа ябажа харуулхадаа намда хэлээ һэн.

ТЭЭСГЭН хабар Дээдэ Сэлигэр нютагта ябахадамнай хойто зүгһөө хүйтэн һалхин үлеэжэ, һаяхан дүн сагаан саһан орожорхёод, хүнэй нюдэ һаргуулан байба. Уданшьегүй хүбхэгэр сагаан үүлэнэй саанаһаа наран харгдажа, гэр, хашаагай армагһаа дуһаан шалшаганан дуһаалжа, гэрэй үбэртэхи шалбааг соогуур борьболоо шубууд пишаганалдан наадажа байгаа бэлэй.

Александра Фёдоровна маниие дахуулан, хонидойнгоо хашаа соо оруулба. Хүнэй нюдэнэй эреэлжэлхээр олон. дүн сагаан аб адлихан [illegible] гад таһалганууд [illegible] юрьесэ гүйлдэнэ. Тэд[illegible] гуур хурьгашан хүбү[illegible] сагад ехэл сүлөөгүй [illegible] нэд. Эндэ залуушуул [illegible] лий Одоев, Нина Со[illegible] Анна Саттарова, А[illegible] Леус гэгшэд хурьга[illegible] садаг юм.

— Зай, хэр түл [illegible] байнаб? — гэжэ Але[illegible] Фёдоровнаһаа асууха[illegible] тэрэ түхэреэхэн ш[illegible] баярай тэмдэг оруул[illegible] той дулааханаар эн[illegible] жэ, урдаһань харааd[illegible] харюусажа энеэбх[illegible] байхын аргагүй бай[illegible] хүдэлмэриингөө үр[illegible] һайн, һанаа сэдьх[illegible] тэнюун байхада хүн[illegible] залуу болоһондол т[illegible] райнь баярай ошо [illegible] толорон байдаг гэдэ[illegible] даа. Мүнөө Алексан[illegible] доровна залуу бо[illegible] хасарынь ягаа улаа[illegible] лошоод, эдирхэн [illegible] шэнгеэр үзэгдэнэ.

— Һананагта, үбэл[illegible] ерэхэдэтнай зуун эх[illegible] бүриһөө 125 хурь[illegible] шадахагүйт гэжэ з[illegible] хэлэһыень? — гээд, [illegible] энеэбхилэн асууба.

— Һанамалдеэ, — [illegible]

— Теэд бидэ мүн [illegible] эхэ хонин бүриһөө 15[illegible] га абаад байна ха [illegible] — гээд омогорхон[illegible] нэ.

Зуун эхэ хонин [illegible] 156 хурьга абаһан [illegible] хоздо һая нааша үз[illegible] юм, Дмитрий Яковле[illegible] най буряад үүлтэр[illegible] һайн нооһотой зуун [illegible] нин бүриһөө 140—15[illegible] га абажа болохо гэж[illegible] лэһэн байна, энээн[illegible] лаараа гэршэлээ.

С. БУХ[illegible]
Зэдын аймаг.

АНХАРАГТЫ: ҺОНИРХОЛТОЙ ДҮЙ ДҮРШЭЛ

42 МИНУТА СОО — ЦЕНТНЕР МЯХА

Ажалай иимэ үндэр бүтээсэ манайороной фермэнүүдтэ үшөө туйлагдаагүй юм. Тамбовско районой гахай шахан тарғалуулдаг ажахыда тиимэ бүтээсэ түрүүшынхиеэ туйлагдаба. Тэрэ ажахын оройдоол дүрбэн оператор нэгэ доро 15.000 гахай шахан тарғалуулна. Тэдэнэй шахан тарғалуулһан гахайнуудай 1 центнер мяхан 40 түхэриг үлүүхэн сэнтэй болоно.

Үнгэрэгшэ жэлдэ шэнэ фермэ-автомат 2 миллионһоо үлүү түхэригэй олзо ажахыда оруулаа. Тэрэ фермын барилгада 1,6 миллион түхэриг гаргашалагдаһан байгаа. Тэрэнь оройдоол юһэн һара соо тэхэрюүлэгдэһэн байха юм.

Хямда сэнтэй ехэ мяха абадаг болохын тула тамбовойхид ехэ оролдолго гаргажа эхилһээр үнинэй. Тэрэнээ хүсэлдүүлхын тула область дотор мантан томо, оньһожоруулагдамал мал шахан тарғалуулха шэглэлтэй ажахынууд эмхидхэгдэнхэй. Тэдэнь үхэрэй, гахайн мяха гүрэндэ ехээр үгэдэг гол ажахынууд боложо байна. Новая Ляда тосхон шадар бодхоогдоһон энэ фермэ — автомадһаа оройдоол 42 минута соо нэгэ центнер гахайн мяхан абтана.

Тус фермын бүхы барилганууд 1,5 шахуу гектар газар эзэлнэ. Фермын гол корпус хирпиисээр баригданхай. Досоонь бахананууд һуулгагдаад, дээгүүрнь матня хэгдэжэ, хушалтань табигдаһан юм. Досоонь нэгэшье таһалгагүй. Тэрэнэй ашаар гахайн типовой байрынхида орходоо 1 миллионһоо үлүүтэй хирпиисэ багаар гаргашалагдаа, инженерна коммуникаци гурба дахин багаар хэрэглэгдээ. Мүн тиихэдэ нилээд бага газар дээрэ фермын бүхы барилганууд бодхоогдоһон байна.

— Фермэ бодхоолгодо мүнгэ зөөриин гаргаша гурбанай нэгэ хуби шахуу бага болоо. Энэмнай хахад миллионһоо үлүү түхэриг болоно, — гээд «Тамбовколхозпроект» институдай директор В. М. Облаутов хөөрэнэ. — Фермын проект, чертежнүүдые анха түрүүлэн тэрэниие зохёогшод, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, эрдэмтэд болон барилгашад зүбшэн хэлсэһэн байгаа. Тэрэниие «Облмежколхозстрой» нэгэдэлэй барилгашад оройдоол хахад жэл соо бариһан байна. Энэ фермэ үргэлжэдөө оньһожоруулагданхай, бүхы түхеэрэлгэнүүдынь Советскэ Союзда бүтээгдэһэн байна. Автоматика фермын гол эзэн болонхой. тэрэнэй хүсөөр малда тэжээл үгтэнэ, байра соо зохихо микроклимат, гэрэл сахигдажа байна.

Эндэ шахагдадаг гахайнууд онсо илгаатайгаар эдеэлүүлэгдэдэг байха юм. Ушарынь юуб гэбэл, тэдэнэр сүүдхэ соо табан дахин хуурай талха тарьяанай зүйлөөр эдеэлүүлнэ. Түрүүшынхеэ үглөөнэй дүрбэн часта, удаань 4 час болоод лэ хоол үгтэдэг юм. Гахайнуудта талха тарьяанай зүйл ехэ бэшээр аад, түргэхэн нэгэл сагта үгтэдэг гуримтай. Энээнэй ашаар юун туйлагданаб? Шахагдажа байһан гахайнууд иимэ гуримда дадажа, тэжээлээ амтархан эдинэ, шэгнүүрынь түргэн нэмэнэ. Талха тарьяанай зүйл хуурайгаар эдиһэнэй һүүлээр дуран соогоо уһа уудаг байна. Байра соохи автопоилкаданъ уһан ямаршье сагта байдаг. Талха тарьяанайнь зүйлдэ элдэб янзын бодосууд холидог. Энэ ажахыда ногооной, мяха-яһанай гурил [illegible] лэдбэрилэгдэдэг [illegible] һаяхан холимол тэж[illegible] бэрилдэг оньһожору[illegible] завод ашаглалгада ор[illegible]

Фермын гахайша[illegible] раторнууд гол түлөө [illegible] «харууһалаад» бай[illegible] тай. Операторнууд [illegible] лаанда хүдэлөөд, [illegible] тэдэнэй орондо [illegible] ажалладаг юм. Ав[illegible] лэ ашаар эндэхи опе[illegible] неделидэ табан үдэр [illegible]

Июниин 17-до—нютагай Соведүүдэй һунгалта

ЭРХИМҮҮДЭЙ ЭРХИМҮҮД

ХУРАМХААН. (Телефоноор абтаба). Аймагай Соведэй депутатда кандидадуудые дэбжүүлгэдэ зорюулагдаһан һунгалтын суглаан Дэрэжэй колхозой үнгэргэгдэбэ. Совхозой ажалшадай хамтынгаа суглаан дээрэ ажалшадай депутатай Хурамхаанай аймагай Соведэй депутадта кандидадаар ажахынгаа түрүүшүүлэй солые дурдажа, өөһэдынгөө отогтоо найдабари үзүүлбэ. ...дундаһаа һүү һаалиха квартал бүри үлүүлэн ябадагаараа ажахы, соого суурда гараһан Дарима Жамьяновна Дармаева, һаалишан Дыжид Цы... Антонова гэгшэд бии. Тус ажахын түрүү ... Аграфена Эрдынеевна Бу..., Пана Цыреновна Майо... гэгшэдэй һунгагшадай найдабари үзүүлбэ.

Гаргын совхозой хүдэлмэрилэгшэд хамтынгаа суглаан дээрэ аймагай Соведэй депутатда ... Чойдуповна Ринчинова, ... Доржи Бадмаевич ..., Гаргын сельсоведэй ... Дамба Хадаевич ..., совхозой директор ... Базарович Цыремпилов, ... ажалшадай депутадуудай Хурамхаанай аймагай гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо Матвей Васильевич Багинов ... дурадхаһан байна.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд һунгуулиин урда суглаан дээрэ аймагай ... депутадта кандида... КПСС-эй Хурамхаанай ... нэгэдэхи секретарь ... Дамдинович Дагбаевые, ... түрүү хүдэлмэрилэгшэ ... Пиртанович Базаровые, ... Дулма Васильевна Ши..., Галина Эрхитуевна Цы..., һаалишан Санжид... Базаровна Баяновае, колхозой правлениин түрүүлэгшэ ... Цырен Аюрович Бу..., аймОНО-е даагша Зана... Санжиевич Сажиновые, «Бурводстрой» трестын ПМК-гэй начальник Владимир Георгиевич Сиротининые, комбайнер ... Едошиевич Гапсаевые дэбжүүлбэ.

С. ОЧИРОВА.

БАГДАРИН. Ажалшадай депутадуудай Баунтын аймагай Соведэй депутадта кандидадуудые ... Ципиканай геологи-хайгуулай партиин Карафтидай коллектив КПСС-эй ... нэгэдэхи секретарь ... Доржиевич Лубсанова, ... Доржиевые, аймагай ... Алексей Жамсараевич Цыреновые, Багдаринай спортын коллектив хамтынгаа суглаан дээрэ «АН-2» самолёдой командир Илья Викторович Лозуткиниие, ажалшадай эрилтэ хангадаг аймагай комбинадай хүдэлмэришэд өөдөөшэн Лидия Алексеевна Елистратовае, Северный тосхоной ажалшад хүдэлмэришэн Галина Александровна Янчиновае дэбжүүлһэн байна. Эдэ үдэрнүүдтэ аймагай Соведэй, сельсоведэй депутадта кандидадуудаар өөһэдынгөө түлөөлэгшэдые аймагай мнай ажалшад дэбжүүлжэ байхаб.

В. МАКСИМОВ,
КПСС-эй Баунтын райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша.

ЗАКАМЕНСК. (Телефоноор абтаба). Аймагай промышленна предприяти, колхоз болон совхозуудта һунгалтын урда тээхи суглаанууд боложо үргэлжэлһөөр. Һаяхан иимэ суглаан Михайловка тосхондо болоо. Тэрэ суглаанда эндэхи Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой колхозниигүүд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд болон һүүгэй эмхи зургаануудай алба хаагшад хабаадалсаа. Колхозой бэрхэ хонишодой нэгэн, ВЛКСМ-эй гэшүүн Татьяна Дареевна Дамбаева, түрүү һаалишан Лилия Гармаевна Тогошеева гэгшэдые аймагай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхэ гэһэн шиидхэбэри энэ суглаанда хабаадагшадай нэгэн дуугаар баталан абаба. Тиихэдэ аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй хүдөө ажахын управлениин начальник Цырен Доржиевич Гырылов аймсоведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэбэ.

Эндэхи «Победа» колхозой колхозниигүүд һунгалтын урда тээхи суглаанда олоороо хабаадалсаа. Тэдэнэр Ханда-Доржо Нимбуевич Долсоновые аймагай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхэ гэжэ шиидхэбэ. Нүхэр Долсонов һүүлэй хэдэн жэл соо колхозой таряан ажалай, тажэжэлэй ургамалнуудай гүрэса дээшэлүүлхын түлөө ехэ оролдого гаргадаг юм. Бригадын гэшүүд энэ жэлдэ хабар таряагаа гэбэн уялга абаад, тэрэнэй бэелүүлхын түлөө мүнөө үеэ шангаар тэмсэжэ байна.

Мүн энэ колхозой нүхэр Гомбо Гармаевич Цыдыповые аймагай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлбэ. Ленинэй орденой, хэдэн медальнуудай кавалер нүхэр Цыдыпов 20 гаран жэл соо энэ колхозой түрүүлэгшөөр хүдэлжэ, хүдөө ажахын үйлэдбэри дээшэлүүлхын түлөө, колхозниигүүдэй һүүлэй байдал улам һайн болгохо түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллажа байдаг.

Манай корр.

ТҮНХЭН. Аймаг дотор Түнхэнэй ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй депутадта кандидадуудые дэбжүүлгэ боложо байна.

Һаяхан ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха Харандаха аймагай комбинадай хүдэлмэришэдэй ниитын суглаан боложо, аймсоведэй депутадта кандидадаар гэрэй бараа хэдэг цехэй токарь Сэсэг Дондуковна Хохноевае нэрэлгэдэбэ. Сэсэг Хохноева комсомол басаган юм. Суг ажалладаг нүхэдынь тэрэниие хоёрдохёо энэ үндэр тушаалда дэбжүүлээ.

Түнхэнэй совхозой Хужирай округһоо аймсоведэй депутадта кандидадаар энэ совхозой директор Буда Нимаевич Цыденов дэбжүүлэгдэһэн юм. Тус совхозой хүдэлмэришэд ниитынгээ суглаан дээрэ тэрэнэй кандидатуурые дурдаа. Буда Нимаевич залуу коммунист, залуу мэргэжэлтэ юм.

Аймсоведэй депутадта кандидадаар мүн энэ совхозой огородшон Тамара Ивановна Шубина дэбжүүлэгдэбэ.

Аза Жалсановна Шойропоае ганса Саянай совхозойхид бэшэ, харин бүхы аймагайхид һайн мэдэдэг. Тэрэ Түнхэнэй түрүү һаалишадай нэгэн, эдэбхитэй комсомолка. Энэ жэлэй дүрбэ һара соо 830 килограмм һү һаагаад байна. Совхозой хүдэлмэришэд, алба хаагшад нүхэр Шойропоае аймсоведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлээ.

Б. ЯБЖАНОВ,
манай корр.

ЗЭДЭ. Аймагай Соведэй депутадта кандидадуудые дэбжүүлгэдэ зорюулагдаһан һунгагшадай суглаан Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой 3-дахи отделенидэ боложо, һаалиин фермые даагша Анна Георгиевна Югова, мүн тус ажахын 2-дохи отделениин Социалис Ажалай Герой Евлампий Павлович Бутаков аймагай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн байна.

Торейн совхозой 4-дэхи отделениин хүдэлмэришэд түрүү һаалишан, ВЛКСМ-эй гэшүүн Валентина Доржиевна Лубсановае аймагай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхэ гэжэ шиидхэбэриие нэгэн дуугаар баталан абаба.

Гадна Өөрой совхозой 3-дахи отделениин хүдэлмэришэд, алба хаагшадай суглаан боложо, аймагай Соведэй депутадта ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Сангай Базарович Жаргаловые дэбжүүлбэ. «Октябрьский» совхозой 1-дэхи отделениин хүдэлмэришэд, алба хаагшад суглаа хэжэ, аймагай Соведэй депутадта кандидадаар совхозой директор Перфил Тархович Тарабукиниие дэбжүүлһэн байна. Хамта 52 хүн дэбжүүлэгдээ.

П. БАЛЬЧУГОВ,
КПСС-эй Зэдын райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша.

Совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй тогтоһоор 15 жэл гүйсэбэ

ХАРИЛСАА ХОЛБООМНАЙ МҮНХЭ

Совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй отделениинүүд болон таһагуудай хүдэлмэриин эгээл анхаармаар һайн талань юуб гэхэдэ, тэдэнэр хоёр гүрэнэй хилэ шадарай арадуудай ба ажалай коллективүүдэй хоорондо аха дүүгэй, хани нүхэсэлэй ба ажалай бата холбоо байгуулжа шадаһан байна. Энээниие манай бүлгэмэй Тувын ба Буряадай АССР-эй отделени, мүн бусад отделениинүүдэй ажал хүдэлмэриэр элирхэйлжэ болоно.

Жэшээнь, совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй Тувын отделениин гэшүүд болохо промышленна ба транспортна предприятинуудай, барилгануудай, соёлой ба медицинын, гэгээрэлэй эмхи зургаануудай коллективүүд Монголой Арадай Республикын ажалшадай коллективүүдтэй холбоо барисаа байгуулаад. МНР-эй Увсанурай, Хубсугулай, Завханай ба Баян-Үлгын аймагуудта Монгол Тува хоёрой ажалшадай хани барисаанай бүлгэмүүд үүсхэгдээ. Аха дүү хоёр арад социалис нэгэн бүлэдэ ажаһуудаг тула, бэе бэеынгээ ажалай хүдэлмэритэй, түрүү дүй дүршэлтэй танилсадаг, бэе бэедээ туһалалсадаг. Энэ жэлэй эхээр Баян-Үлгын аймагай арбан барилгашад ба инженернүүд Тувын колхоз болон совхозуудай барилгын дүй дүршэлтэй танилсаа юм. Тэдэнэрэй «Кызыл Тук» гэжэ совхозоор мал ажалай ба соёлой гуламтануудай барилга эмхидхэлгэ ехэ һайшаагдаһан байна. «Таргалык» гэжэ совхозой барилгашад монгол нүхэдэйнгөө урилгаар Увсанурай аймагай Сагиль сомоной арадай һургуулиин байшангай барилгада ошожо хүдэлөө. Тиихэдэ Тувын транспортна предприятинуудта Завханай аймагай автомобилиста транспортын хүдэлмэришэд эрэжэ хүдэлөө. Увсанурай аймагай һургуулинуудай бүлэг багшанар Тувын дунда һургуулинуудта һуралсалай эмхидхэлэй ажалтай танилсаба. Тэдэнэрэй «Красный пахарь» колхозой дунда һургуулиин хүүгэдэй дунда үнгэргэһэн ажал ехээр һайшаагдаа. Энэ һургуулинуудта Тувын АССР-эй бүхы һургуулинуудта монгол-тува хани барисаанай булангууд эмхидхэгдэнхэй. Тувын эхэнэрнүүдэй ниитын бүлгэмүүдэй түлөөлэгшэнэр МНР-эй Увсанурай аймагай эхэнэрнүүдэй ниитын бүлгэмүүдэй хүдэлмэритэй танилсаһан, тэндэхи али бүхы хүдэлмэриинь һаһ һайн дүршэлнүүдтэ һураһан байна.

Тувын АССР-эй колхоз, совхозуудай, предприятинуудай ба элдэб эмхи зургаануудай 37 коллектив совет-монгол хани барисаанай отделениин правленеэр дамжуулан, холбоо барисаагаа жэл бүри батадхажа, үргэдхэжэ байдаг. Тиигэжэ хоёр гүрэнэй ажалшад бэе бэеынгээ ажаһуудалтай танилсадаг, социализм байгуулха дүй дүршэлөө үргэдхэдэг байна.

Манай бүлгэмэй Буряадай отделени мүн лэ һайнаар хүдэлдэг. Тус отделениин правлениие Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. С. Семенов толгойлдог юм. Нүхэр Семенов Тувын отделениин правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Анчимда адли Монголой Арадай Республика олон дахин өөрөө ошоһон, арадуудайнгаа хани барисаа үргэдхэхэ талаар ехэтэ оролдоһон байха юм. Тэдэниие Монголой арад зон һайн мэдэдэг. Совет ба монгол арадуудай хани барисаа үргэдхэхэ, батадхаха хэрэгтэ габьяатай байһанайнь тула МНР-эй Арадай Ехэ хуралай. президиум нүхэр Семенов Анчим хоёрые МНР-эй правительствын үндэр шангуудта хүртөөһэн байна.

Буряадай АССР-эй промышленна предприятинууд болон колхоз, совхозууд, соёлой болон гэгээрэлэй гуламтануудай коллективүүд МНР-эй олон аймагуудай ажалшадтай нягта холбоотой. МНР-эй Дархан БурАССР-эй нииислэл Улаан-Үдэ хоёр аха дүү хотонууд болонхой. Совет-монгол хани барисаанай Буряадай отделениин, Сэлэнгын аймагай ба Дарханай горсоведэй таһагуудай гүйлтаар хоёр талын лекторнүүд һэлгэсэлдэн, арадуудайнгаа ажалай ба ажаһуудалай, дайшалхы габьяагай, мүн эб найрамдалай тэмсэлэй ажал хүдэлмэри тухай лекцинүүдые саг үргэлжэ уншажа байдаг. МНР-эй Сэлэнгын аймагай ажалшадай гүйлтаар Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи телевидениин ба радиогой комитет монгол нүхэдтөө зорюулжа, тусхай дамжуулгануудые дүрбэдэхи жэлээ хэжэ байна. Буряадай артистнууд Монголдо, Монголой артистнууд Буряадта эрхим һайн зүжэгүүдээ, концертнүүдээ харуулдаг. Хоёр талын спортсменүүдэй хоорондо мүрысөөнүүд жэл бүри үнгэргэгдэдэг, ажалшадынь хоорондоо айлшалалсажа байдаг. Улаан-Үдын типографида АПН-эй «Октябриин Туяа» гэжэ журнал монгол хэлэн дээрэ гарадаг юм.

Монголой гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагшад Д. Сүхэ-Баатар, Х. Чойбалсан, Ю. Цеденбал гэгшэд Сибириин Эрхүү хотын дээдэ һургуулинуудта эрдэмдэ һураһан гэжэ мэдээжэ ааб даа. Һаяхан монгол ба совет олонниитэ монгол оюутанай СССР-тэ һуража эхилһээр 50 жэл гүйсэһэнэй ойе үргэнөөр тэмдэглээ. Энэ хугасаа соо Советскэ Союзда 15 мянган хүн эрдэмдэ һуража гараһан байна. Тэдэнэй дундаһаа МНР-эй Наукануудай академиин найман академик, 20 гэшүүн-корреспондент, 300 лектор ба эрдэмэй кандидат ургаа. Монголой ба СССР-эй дээдэ һургуулинуудай студентнэр аха дүүгэй нягта холбоотой. Энэ холбооё саашадань үргэдхэхэ, бүри бата бэхи болгохо хэрэгтэ СССР-тэ эрдэмдэ һураһан академик Б. Ширендыб ехэхэн оролдолго гаргадаг юм. Энэ хэрэгтэ мүн Эрхүүгэй политехническэ институдай профессор А. Игошин, арадай ажахын институдай ректор М. Бакaнов гэгшэд ехэ габьяатай. Эрхүү хотодо монгол-совет арадуудай Хани Нүхэсэлэй Байшан хүдэлдэг. Совет уран зохёолшо Г. Кобяковой «Хэрлэнһээ моридоо уһална» гэжэ романаар зохёогдоһон зүжэг эндэ табигдаа. Тэрэниие совет хүнүүдһээ гадна, Монголһоо ажалшад зорюута ерэжэ һонирхон харадаг байна. Эрхүүгэй кинохронико 1939 ондо Халхын гол шадар япон интервентнүүдтэй совет, монгол арадуудай хэһэн хамтын тэмсэл тухай баримтата зураг буулгаа юм.

Совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй отделениинүүд мүн Алтайн хизаарта (правлениин түрүүлэгшэ «Алтайская правда» газетын редактор А. Прозоров), Горно-Алтайн автономито областьдо (правлениин түрүүлэгшэ, уран зохёолшо В. Адаров), Шэтын областьдо (правлениин түрүүлэгшэ, облОНО-е даагша В. Васильев), Усть-Ордын ба Агын национальна округуудта (правлениин түрүүлэгшэнэр, арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ А. Петрунин, окружной соёлой таһагые даагша Д. Шойжалсанов) хүдэлдэг юм.

Совет ороной ажалшад дэлхэйн нилээд олон гүрэнүүдэй ажалшадтай хани барисаанай, аха дүүгэй холбоотой. Совет ба монгол арадуудай аха дүүгэй холбоон үнинһөө эхилһэн, баян дүршэлтэй ба һайн һайхан ажал хэрэгүүдэй намтартай. Тэдэнэйнь дундаһаа В. И. Ленинэй 100 наһа, ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэл гүйсэһэнэй алдарта ойнуудые хоёр арадуудай үргэнөөр ба һайханаар тэмдэглэһые дурдалтай. Монголдо «СССР-эй 50 жэл», «Шэнэ хүдөө ажахы», «Казахай ССР», «Киргизэй ССР» гэһэн ехэнүүд фотовыставкэнүүд эмхидхэгдэһэн юм. Манай СССР-эй бүлгэм монгол нүхэдтөө 1972 ондо «Украина» гэжэ 12 кино-түхеэрэлгэ бэлэглээ һэн. Мэргэжэлтэднай Монголой олохон аймагуудта ошожо, тэндэхи соёлой гуламтануудай ажал хүдэлмэриие эмхидхэлсэһэн, кино-түхеэрэлгэнүүдые тодхолсоһон байна. Тусхай нүүдэл киноаппарадтай, электростанцитай хэдэн «ГАЗ-69» түхэлэй автомашина Монголой соёлшодто бэлэглэгдээ һэн. Тэдэ машинанууд холын бэлшээриин малшадай дунда соёлой ба ниитэ болбосоролой ажал хүдэлмэри ябуулхада ехэхэн туһа хүргэнэ. Улаан-Баатар хотодохи Эб найрамдалай байшандахи библиотекэдэ Советскэ Союзда хэблэгдэдэг янза бүриин номууд, журналнууд эльгээгдэжэ байдаг. Энээнһээ гадна, монгол-совет хани барисаанай хоёр талын бүлгэм «Монголой Арадай Республикын үдэрнүүд», «СССР-эй үдэрнүүд», «Совет, монгол арадуудай аха дүүгэй хани барисаанай үдэрнүүд» болон бусад ниитэ ажал ябуулганууды эмхидхэдэг юм. Хүдэлмэришэдэй, хүдөө ажахын ажалшадай, эрдэмтэдэй болон искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй хоорондо болодог элдэб уулзалганууд, үдэшэнүүдые дурдаха болоо һаа олон ааб даа. Һүүлэй үедэ монгол, совет арадууд «Орбитаар», хэблэлээр дамжуулан, хоорондоо элдэб хөөрэлдөө үнгэргэдэг боложо байна.

Манай гүрэнэй совет-монгол хани барисаанай бүлгэм МНР-эй эб найрамдалай ба хани нүхэсэлэй федерацитай хамта хоорондохи ажал хүдэлмэриингөө түсэбые зохёодог. Иимэ түсэбүүд жэл бүри табигдадаг юм. 1973 ба 1974 онуудаймнай ажал хүдэлмэриин түсэбүүдтэ гар табилга Улаан-Баатарта болоо һэн.

Агуу багша В. И. Ленинэй ба Монголой Арадай вождь Д. Сухэ-Баатарай захяа заабаринуудые бэелүүлэн, совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй правлени саашадаа хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлхэ.

Б. РЖАНОВ,
Совет-монгол хани барисаанай түбэй бүлгэмэй правлениин түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, «Культура и жизнь» гэжэ журналай ахалагша редактор.

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • ХИЛЫН ГААНАҺАА • РАДИО

ВАШИНГТОН

Хани ёһоной оршон байдалда

ТАСС

США-да ошоод байһан, СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай министрэй орлогшо В. С. Алхимов түрүүтэй совет правительственна делегаци США-гай худалдаа наймаанай министр Ф. Денттэй, США-һаа газаашань гаргажа наймаа хэдэг, ондоо гүрэнүүдһээ худалдан абадаг банкын президент Г. Кернстэй уулзаба.

Советскэ Союзай ба Холбоото Штадуудай хоорондохи худалдаа наймаанай, экономическа харилсаа холбооной асуудалнуудые эдэ уулзалгануудай үедэ зүбшэлһэн байна.

Хөөрэлдөөнүүд бүтэмжэтэй оршон байдалда үнгэрөө.

ДЕЛИ

ҮРМА БАЯРТАЙГААР УГТАБА

ТАСС

«Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө» Уласхоорондын Ленинскэ шан КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэ олголгые Индиин арад зон урма баяртайгаар угтаа»—гэжэ Индиин Национальна конгресс гэдэг хүтэлбэрилхы партиин түрүүлэгшэ Шанкар Дайял Шарма ТАСС-ай корреспондентдэ мэдүүлбэ. «Л. И. Брежнев эгээн хүндэ, орёо оршон байдалда дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ, уласхоорондын түгшүүрил һуларуулха зорилгонуудые шиидхэхэ хүсэлэл оролдолго ходо доо гаргадаг,—гэжэ ИНК-ын түрүүлэгшэ тэмдэглээ.— Тиимэһээ үнэн зүб байдал тогтоохын, дарлалта мүлжэлгэһөө арадуудые сүлөөлхэ, эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө тэмсэлшэдэй нэгэн болоно».

«Эб найрамдалай Ленинскэ шан хадаа дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдал тогтоохын түлөө тэмсэлдэ Л. И. Брежневэй ехэ туһа хүргэһыень мэдэрһэн ушар болоно»,— гэжэ ИНК-ын хүдэлмэришэ комитедэй гэшүүн Виялар Рави ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө тэмдэглээ.

«КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин тушаал даажа байгаад Л. И. Брежневэй хэһэн бүхы ажал ябуулгань бүгэдэ ниитын эб найрамдал, аюулгүй байдал бэхижүүлхэ, дайнай аюул сараха, хүн түрэлтэнэй хүгжэлтэ дэбжэлтэ хангаха һайн һайхан уг зорилгодо зорюулагдана. Уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулха хэрэгтэ Советскэ Союзай Коммунис партиин, Л. И. Брежневэй габьяа туйлай ехэ гэжэ бүгэдөөрэн мэдэнэ. Эб найрамдалай программа сэхэ шууд бэелүүлэн, Советскэ Союз гайхамшаг амжалтануудые туйлаа, ээрхэг түримхэй ба дайнай хүсэнүүдтэ эсэргүүсэн тэмсэдэг дэлхэйн эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй байдалые нилээд бэхижүүлээ»,— гэжэ В. Рави мэдүүлбэ.

БЕРЛИН

Берлиндэ уласхоорондын хуралдаан болобо

ТАСС

Немецэй Наукануудай академиин хуралдаан эндэ нээгдээд. ГДР-эй, Советскэ Союзай ба бусад социалис оронуудай 400 гаран эрдэмтэд эрдэм шэнжэлэлгын үрэ дүн, эрдэм ухаанай туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ байна.

Академиин президент Г. Кларе гол элидхэл хэбэ.

ГУАЯКИЛЬ

КПЭ-гэй ЦК-гай пленум

ТАСС

Эквадорой Коммунис партиин ЦК-гай пленум эндэ боложо, орон доторой политическэ байдал тухай, партиин IX съезд зарлаха тухай асуудалнуудые зүбшэлбэ. КП-гэй IX съездые байгша оной ноябриин 15-һаа 18 болотор үнгэргэхэ гэжэ пленум тогтоогоо.

ДЕЛИ

ИНДИРА ГАНДИИН УРЯА

ТАСС

Кастын илгаа баримталалгын үлэгдэлнүүдые усадхаха ябуулга үргэнөөр эхилхэ уряатайгаар Индиин премьер-министр Индира Ганди оронойнгоо арадта хандаба. Үндэһэ яһатанай нэгэдэлгэдэ тойбо татадаг кастын илгаа баримталалга республикын конституцяар хоригдонхой гээд Индира Ганди Делидэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ. Гэхэ зуура кастын илгаа баримталалгын үлэгдэлнүүдые үндэһөөрнь усадхаха хэрэг үшөөл удаан бэелүүлэгдэнэ. Энээниие үндэһөөрнь усадхаха гэжэ социально-экономическа хубилалтын программа дотор хараалагдана гээд премьер-министр тэмдэглэбэ.

БОНН

Шухала удха шанартаи хэрэг

ТАСС

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр ФРГ-дэ ерэхээ байһан ушар Советскэ Союзай ба ФРГ-гэй хоорондын харилсаандахи шэнэ шатые нээхэ байха гэжэ Германиин Компартиин правлениин түлөөлэгшэ Э. Вебер мэдүүлбэ. Германиин Компартиин, Эб найрамдалай немец холбооной, Немец социалис хүдэлмэришэн залуушуулай, студентнэрэй «Спартак» гэжэ марксис холбооной хамтын пресс-конференци дээрэ тэрэ үгэ хэлээ. Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр ерэхээ байһантай дашарамдуулан, Советскэ Союзтай хани барисаанай манифестаци майн 19-дэ Бонндо эмхидхэхэ үүсхэл эдэ партинууд, эмхинүүд гаргаһан байна.

Л. И. Брежневэй ерэлгэ ФРГ-гэй бүхы хүн зондо ехэ удха шанартай хэрэг болохо гэжэ Эб найрамдалай немец холбоон гэдэг партиин түлөөлэгшэ Б. Ендреховски мэдүүлбэ.

БОНН

ФРГ-гэй бундестагта

ТАСС

ФРГ ба ГДР-эй хоорондохи харилсаануудай үндэһэ һуури тухай договорые ФРГ-гэй бундестаг майн 11-дэ һайшааба. Иимэ шиидхэбэриин түлөө зонхилхы партинууд болохо социал-демократическа ба сүлөөтэ демократическа партинуудай диилэнхи олонхи депутадууд дуугаа үгэһэн байна. Энэ договорые һайшаахын түлөө 268 депутадууд дуугаа үгөө, 217 депутадууд буруушаажа дуугаа үгөө.

Һүүлээрнь Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацида Германиин Федеративна Республикын орохо тухай хуулиие бунденстаг баталан абаа. Энэ хуулиие баталан абахын түлөө 365 депутадууд дуугаа үгөө, тиихэдэ 121 депутат буруушаажа дуугаа үгөө.

БАРУУН БЕРЛИН

Шэнэ түхэлэй нацистнуудай съезд хоригдобо

ТАСС

Баруун Берлинэй шэнэ түхэлэй нацистнуудай национал-демократическа партиин съезд эндэ зарлахые баруунай гурбан гүрэнэй Баруун Берлиндэхи комендантнууд хорёо. Съезд майн 19—20-до зарлагдахаар хараалагдаһан байгаа.

Баруун Берлинэй засаг баригша бургомистр К. Шюцэй гуйлтаар энэ шиидхэбэри абтаа гээд Баруун Берлинэй сенадай түлөөлэгшэ мэдүүлбэ.

МОЛДАВИИН ССР. МССР-эй Верховно Соведэй депутат Елизавета Владимировна Будиштян «Молдавкабель» заводто шаажан цех ашаглалгада тушаагдаһан. Цех соо тодхогдоһон түхеэрэлгэнүүдые энэ эхэнэр түргэн саг соо ойлгоһон, халаанайнгаа даабариие зургаан сагай турша дүүргэдэг болонхой. Шаажан түргэн гүйлгэхэ талаар дүй дүршэлөө Елизавета Владимировна залуу хүдэлмэришэдтэ дамжуулжа үгэнэ. Тэрэнэй һургаһан арбаад басагад түрүүшүүлэй зэргэдэ гаранхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Е. Будиштян (дундань) залуу хүдэлмэришэдтэй хөөрэлдэжэ байна.

ТАСС-ай фотохроника.

ПЕНСИОНЕРНҮҮДЭЙ ҺАЙХАН ҮҮСХЭЛ

Мухар-Шэбэрэй аймагай Хонхо-Үзүүр нютагай пенсионернүүд түрэл республикынгаа хэлэй ойн баярые яажа угтаха байһан тухайгаа өөһэдынгөө суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэбэ. Коммунис партиин, Совет засагай ашаар ажалша ардзон өөһэдын бэеэ даагаа гүрэн түрэтэй боложо, үнгэрһэн 50 жэл дотор эхэ түрэ, соёл болбосорол, ажахын талаар али зэргэ хүгжөөниие нютагайнгаа, өөһэдынгөө ажабайдал дээрэһээ эдэ ... хүгшэд һайн мэдэнэ. ...ехэ хүгжэлтэдэ тэдэнэй ...һан хубитань баһал ехэ.

Эдэ бүгэдые нютагай пенсионернүүд урдань ямар байһан, мүнөө ямар болообибди гэжэ хурга даран тооложо мэдэжэ байна ха юм. Тиигээд республикынгаа алдарта алтан ойн баяр һайханаар угтаха хэрэгтэ нютагайхидтаа туһалха гэжэ шиидэбэ. Пенсионернүүд нютагайнгаа айл зондо ...жа, ариг сэбэрые сахиха, гэр байшангаа гоёохо, гудамжа хашаагаа сэбэрхэн байлгаха, модо сэсэгүүдые тариха гэхэ зэргэ хүдэлмэриие ударидажа, хинажа байе гэжэ тогтообо.

Мүн нютагаархинайнгаа хубиин адууһа малай адуулга харалгые гуримшуулха, таряалан, сабшаланда оруулангүй, таримал модо гэшхүүлхэгүй байха тухай хөөрэлдөө. Пенсионернүүдэй советдэ Н. Д. Доржиев, З. З. Замбалов (тусхайта пенсионер), С. Ч. Чимитов гэгшэдые һунгаба. Пенсионернүүдэй дунда ябуулагдаха хүдэлмэриие сомоной Совет, тэрэнэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Д. Д. Дамбаев хүтэлбэрилдэг байна.

Суглаанай һүүлээр үбгэд пенсионернүүд аймаг, орон доторхи болон уласхоорондын байдалаар һонирхон, асуудал табиһан байна. Эдэ асуудалнуудтань дэлхэйн карта дээрэ заажа, һүүлэй зарим байдал тушаа хөөрэлдөөн үнгэргэгдэбэ.

Б. ЦЫРЕНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

...амаралтын үдэрнүүдтэ тэдэнэй орондо нэгэ ...жалладаг байха юм. ...Неермолов, Валерий ..., Виктор Шарапов, ...Гольц гэгшэд комсомолой ...оор фермэдэ ажаллахаяа ...байна. Тэдэнэр техни... операторнүүд, эгээл ахань ... 26 наһатай. Залуу... шударгы һайнаар ... Виктор Неермолов ... Лежнев хоёр хүдөө ... техникумдэ заочноор ...

...ажалнай һонин даа. Тэ... ...хы нюусануудые үшөө һайнаар шудалхын түлөө оролдонобди,— гээд Виктор Неермолов хөөрэнэ.

Дүршэл ехэтэй зоотехник Виктор Иванович Мамонтов залуу операторнуудай ажалые ударидан хүтэлбэрилнэ. Тэрэ фермын юрын даагша бэшэ, харин «главна технолог» гэһэн тушаалтай юм. Яахадаа главна болоо юм. Фермын оператор бүхэн технолог ха юм. Виктор Иванович аспирантурада заочноор һуралсана. «Гахайнуудые шахан таргалуулха гол ёһо гуримууд» гэһэн темээр диссертаци бэшэнэ.

Фермэ-автомадай түрүүшын жэлэй ажалай дүнгүүд бултанай баясамаар байгаа. Жэл соо 40 мянгаһаа үлүүтэй гахай шахан таргалуулагдаа. Гахай бүриин шэгнүүр сүүдхэдэ дундаа зэргээр 500 граммаар нэмэдэг байгаа. Тиигэжэ 2000 шахуу тонно гахайн мяхан абтаа. Ажалай үндэр бүтээсэ туйлаһанай ашаар лэ иимэ үрэ дүнгүүд туйлагдаа бшуу. Белоруссиһаа, Украинаһаа, Казахстанһаа, ороной бусад нютагуудһаа эндэхи гахайшадоператорнуудай ажалай дүй дүршэлтэй танилсахаяа ерэнэ.

Мяханай энэ конвейер шэнэ жэлдэ баһал һайнаар ажаллажа байна. Түрүүшын гурба һара соо 586 тонно мяхан абтаа. Байгша ондо фермын операторнууд хамтадаа 2500 тонно гахайн мяха абаха зорилго урдаа табинхай.

Областиин Рассказовска, Мордовско районуудай мал шахан таргалуулдаг ажахынуудта үшөө хоёр тиимэ фермэ һаяар ашаглалгада оруулагдахань.

В. СТЕПАНОВ,
ТАСС-ай корр.

Тамбовско область.

УРАН ЗУРААШАД—ХҮН ЗОНДОО

Уран зурагай жасын Москвадахи түб салон соо эдэ үдэрнүүдтэ хүн зон олон. Юуб гэхэдэ, уран зураашадай зохёолнууд, һиилүүршэд, гагнууршад, нарин дархашуулай бүтээлнүүдэй выставкэ нээгдэбэ ха юм. Үшөө һонин юумэн юуб гэхэдэ, энэ выставкэ дээрэ һайшаагдаһан, гоёшооһон уран зураг, бүтээлнүүдээ худалдан абажа болохо байна бшуу.

Шэнэ выставкын зал соо залуу, хүгшэгүй хүн зон олон. России, Кавказай, Дунда Азиин, Казахстанай, Эстониин урашуулай мүнгөөр, үнэтэ шулуугаар хэһэн хэрэгсэлнүүдые литов, латыш нарин дархашуулай янтарь-хубаар бүтээһэн эд, шаазан дээгүүр алта гүйлгэһэн амһартануудые, гоё һайханаар угалзатуулан нэхэгдэһэн бүдүүдые хүнүүд һонирхон харана.

Буряад ороной урашуулай бүтээлнүүдэй урда илангаяа хүн зон олоороо сугларба. Мүнгөөр, үнэтэ шулуугаар бүтээһэн хэрэгсэл, зүүдхэл, гоёолтонуудые москвагайхид ехэл дуратайгаар худалдан абана.

Выставкэдэ орогшод «Һанамжа, дурадхалай дэбтэр» соо магтаалай олон үгэнүүдые буряад уран зураашад, һиилүүршэд, нарин дархашуул тухай бэшээ.

В. БРАЙКОВСКАЯ.

Москва.

ШЭНЭ ЗҮЖЭГ

Буряадай драмын театрай коллектив драматург Ж. Зиминэй «Зунай шуурган» гэжэ хоёр үйлэтэй, дүрбэн үзэгдэлтэй шэнэ зүжэг табижа, харагшадаа баясуулба. Буряадай АССР-эй габьяата ажал ябуулагша режиссер Ф. С. Сахиров энэ зүжэгые найруулан табиһан, Буряадай АССР-эй арадай уран зурааша Б. Б. Чернутов шэмэглэн гоёоһон байна.

Энэ зүжэг тус театрай сцена дээрэ табигдаһан Ж. Зиминэй хоёрдохи зүжэгынь болоно. Энээнэй урда тээ «Хужартын үер» гэжэ зүжэг харжһанаа улаан-үдынхид һанана ёһотой.

1920—1923 онуудта Эрхүүгэй буряадуудай ажабайдалда болоһон түүхэтэ хубилалтануудтухай «Зунай шуурган» гэжэ пьесэ соо хөөрэгдэнэ. Алайрай нэгэ тосхондо ажаһууһан эрэлхэг зоригтой патриотка Маржаан бандидуудта зэрлиг муухайгаар алуулһан байгаа. Найдан (артистнар Ч. Ц. Гуруев, М. Жапхандаев) шэнги партийна хүдэлмэрилэгшэдэй хүтэлбэри доро Алайрта Совет засаг тогтоохын түлөө арад зоной шангаар тэмсэһэн тухай автор зүжэг соогоо зураглахые, буряадуудай ёһо заншал, абари зан харуулна.

Буряад юрын эхэнэрнүүд Маржаан (артистка Л. Л. Дугарова), Сэмжэд (Буряадай АССР-эй габьяата артистка Н. Ц. Шагдарова), Магрина (Буряадай АССР-эй габьяата артистка Л. А. Абушеева) гэгшэд эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө нугаршагүй зоригтойгоор тэмсэнэ. Тэдэнэр хатуу тэмсэл соогуур хатуужажа, гэгээрэн болбосорно. Буряадай АССР-эй габьяата артист Г. Б. Бутуханов (Табинай), артист В. Кондратьев (Биртаан) гэгшэд наадаһан рольнуудтаа харюусалгатайгаар хандаа.

Буряад драмын театрай коллектив мүнөө үедэ гастрольдо гаража эхилээ. Хоёр бүлэг Агын национальна округто ошонхой. Тиихэдэ гурбадахи бүлэг шэнэ зүжэгэйнгөө премьерэ дүүргээд, республикынгаа аймагуудаар айлшалха юм. Ушарынь гэхэдэ, «Зунай шуурган» гэжэ зүжэг Буряадай АССР-эй алдарта 50 жэлэй ойдо зорюулагдана бшуу.

К. МУНКУЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Маржаан (артистка Л. Дугарова). 2. (Зүүн гарһаа) Табинай (Буряадай АССР-эй габьяата артист Г .Б. Бутуханов), Биртаан (артист В. Кондратьев), Сэмжэд (Буряадай АССР-эй габьяата артистка Н. Ц. Шагдарова).

АВТОРАЙ фото.

ХҮДЭЛМЭРИШЭН-КОРРЕСПОНДЕНТ

«Д. Аюшеев» гэһэн гар табилгатай корреспонденцинүүдые би «Бурят-Монголой үнэн», «Бурят-Монгольская правда» газетэнүүдтэ хори гаран жэлэй саада тээ уншадаг һэм. Д. Аюшеев гол түлэб модошодой ажал тухай, модо урадхуулгын Үдын конторын хүдэлмэришэд тухай бэшэдэг байгаа. Заримдаа түрүү колхознигууд тухай зураглалнуудые газетын хуудаһануудта толилуулдаг бэлэй.

Тиихэдэ би Улаан-Үдэдэ, училищида һурадаг, «Бурят-Монголой үнэндэ» түрүүшынгээ шүлэгүүдые хэблүүлхэ һанаатай ябадаг байгааб. Нэгэтэ буряадаар бэшэдэг хүдэлмэришэн ба хүдөөгэй корреспондентнүүдэй суглаан дээрэ Доржо Аюшеевич Аюшеевтэй уулзаа бэлэйб. Тэрэ гэһээр бидэ нүхэсэдэг, газетэдэ ямар юумэн тухай бэшэхэб, яажа бэшээ һаа һонин болохоб гэжэ хөөрэлдэдэгбди.

Доржо Аюшеевич дүшэ гаран жэлдэ республикынгаа ой модоной ба модо болбосоруулгын промышленностьда хүдэлмэрилжэ байха үедөө өөрынгөө һалбарида ямар һонин болоноб, хэн ажалдаа шалгарнаб, шэнэ ямар онол арга модоной заводто хэрэглэгдэнэб — эдэ бүгэдые газетэдэ бэшэжэ, Буряад оронойнгоо үргэн олон ажалшадта дуулгажа байдаг. Доржо Аюшеевичэй энэ ажал үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһэн байна. «Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдтэ эдэбхитэйгээр бэшэһэнэйнгээ түлөө газетэнүүдэй редакцинуудай Хүндэлэлэй грамотануудаар, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан юм. Д. Аюшеев мүн «Лесная промышленность» газетын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Тэрэ 1957 оной июльдэ Москва хотодо «Советская Россия» газетын хүдэлмэришэн корреспондентнүүдэй 2-дохи слёдто делегат боложо ошоо һэн.

Доржо Аюшеевич Аюшеев хамта хүдэлмэрилжэ байһан хүнүүдэйнгээ ажалай амжалта тухай хөөрэхэ дүүрэн эрхэтэй, юундэб гэхэдэ, тэрэ республикынгаа ой модоной болон модо болбосоруулгын промышленностиин ажал хэрэгые тоти мэргэнээр мэдэнэ ха юм. Тэрэ модоной заводто нормировщигоор хүдэлмэрилжэ эхилээд, Үдын модо урадхуулгын конторын түсэблэлгын таһагай начальник болотороо ургаһан байна. Арадай ажахын энэ һалбарида һайнаар хүдэлмэрилһэнэйнгөө түлөө Д. А. Аюшеев СССР-эй ой модоной ба модо болбосоруулгын промышленностиин министерствын, модошодой профсоюзай ЦК-гай, «Забайкаллес» комбинадай болон профсоюзайнгаа обкомой Хүндэлэлэй грамотануудаар нэгэнтэ бэшэ шагнагдаһан байха юм.

КПСС-эй гэшүүн Д. А. Аюшеев олониитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг, хододоо агитатораар томилогдодог, арбан жэл соо модо урадхуулгын Үдын конторын рабочкомой шалгалтын комиссиин түрүүлэгшөөр хүдэлжэ гараа. 1955—57 онуудта Д. А. Аюшеев Улаан-Үдэ хотын ажалшадай депутадуудай Октябрьско районно Соведэй депутат ябаа. Мүнөө тэрэ коммунис ажалай ударник гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн, коллективэйнгээ экономическа шэнжэлгын бюрое толгойлно. Ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадаһанайнгаа түлөө Доржо Аюшеевич Улаан-Үдын ажалшадай депутадуудай горсоведэй, Октябрьска райсоведэй гүйсэдкомуудай Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаһан.

Республикымнай ой модоной болон модо болбосоруулгын промышленностиин уг нэрэтэй хүдэлмэришэн, манай газетын ахамад корреспондент Д. А. Аюшеев энэ жэлэй майн 12-то жара наһатай болобо. Эдэбхитэй хүдэлмэришэн-корреспондент Доржо Аюшеевич, Танайнгаа жаргалтай наһанай алтан богоһо дээрэ

Ажалайнгаа арюун
дүрим
Ашарартаа дамжуулан
үгэн,
«Үнэнхэн» буряад
газетадаа
Үргэлжэ һониноо бэшээд,
Ута наһа наһалжа,
Удаан жаргал эдлэжэ
һуугыт даа гэжэ
юрөөнэбди.

Гунга ЧИМИТОВ.

ТҮЛӨӨҺЭГҮЙ ПУТЁВКО

Республикын «Сельхозтехника» нэгэдэлэй жолоошод хоорондоо түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысэбэ. Мүрысөөндэ «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй аймагуудай найман команда хабаадалсаһан байгаа. Эдэнэр хоорондоо элдэб эсын годируутай зам гаталха, үгсэлүүр ехэтэй дабаа дабаха, уруудаха гэхэ мэтэ орёо хүндэ харгыгаар мүрысэбэ.

Хориһоо ерэһэн жолоошон Альгис Шималюнас үгтэһэн даабарие 5,09 минута соо гаталжа, 20,75 баллтайгаар эрхимлэбэ. Мүн Хориһоо ерэһэн нүтөөдэ жолоошон Глазков, нэгэдэхи, хоёрдохи транспортна предприятинуудай жолоошод Н. Нюхалов, Д. Иванов гэгшэд машина жолоодоходоо шадамар бэрхэ байһанаа харуулба.

Дабаа дабаха, уруудахадаа жолоошон Альгис Шималюнас мүн лэ эрхим байба. Тэрэ дабаан өөдэ гарахадаа зайгаа 0.53 секунда соо гаталжархёо. Нюхалов, Иванов гэгшэд эрхимлэгшэһээ хэдэхэн секундаар хожомдожо, удаадахи хоёр һуури эзэлһэн байна. Харин аян замдаа түлишээ гамтайгаар гаргашалха мүрысөөнэй болоходо, һонирхолтой байба. Түрүүлэн мүрысөө нээһэн Кабанскын аймагай жолоошон П. Кузнецов оройдохоноо 677.5 метр зай гаталаад ябатараа түлишэнь дууһашалай. Петропавловкын транспортна предприятиин жолоошон В. Каленов үгтэһэн түлишөөр 1000 метрэй зай дабаба. Загарайһаа ерэһэн жолоошон В. Бадмаев 968,3 метрэй зай гаталжа, хоёрдохи һуури эзэлхэ болоно.

Удаадахи — хэргы замай дүрим, жолоошоной уялга, машинаяа һайнаар харууһалха асуудалтайгаар үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ Сэлэнгын транспортна предприятиин жолоошон А. Чебунин шалгаржа, түрүү һууридагараба.

Жолоошодой дунда үнгэргэгдэһэн һонирхолтой энэ мүрысөөнэй дүн гаргахада, «Сельхозтехника» нэгэдэлэй эрхим жолоошон» гэһэн нэрэ зэргэдэ Хориһоо ерэһэн Альгис Шималюнас хүртэбэ. Николай Нюхалов, Анатолий Чебунин гэгшэд удаадахи һууринуудые эзэлээ. Мүрысөөндэ эрхимлэһэн жолоошод республикын «Сельхозтехника» нэгэдэлэй, ВЛКСМ-эй обкомой дипломуудаар шагнагдаа. Түрүү һуури эзэлһэн Альгис Шималюнас амаралтын байшанда амарха түлөөһэгүй путевко, нүгөөдэ хоёртонь үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаба.

Мүрысөөндэ эрхимлэһэн жолоошод зонын түрүү һуури эзэлхэ мүрысөөндэ хабаадалсаха болонхой. Энэ мүрысөөн Шэтэ хотодо май һарын һүүл багаар үнгэргэгдэхэ юм.

Д. ЦЫРЕНДОНДОКОВ,
ВЛКСМ-эй обкомой
инструктор.

СПОРТ СПОРТ

ТОБШО ҺОНИН

✪ «Труд» бүлгэмэй спортын ордон соо волейболоор республикын түрүү һуури эзэлхэ мүрысөөн хэдэн үдэрэй туршада үнгэргэгдэһэн байгаа. Эндэ «Труд» бүлгэмэй эхэнэрнүүдэй команда эрхимлэжэ, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Эрэшүүлэй дундаһаа «Динамо» команда эрхим байба.

Мүрысөөндэ эрхимлэһэн спортсменүүдһээ республикын суглуулагдамал командануудбүридхэгдэбэ. Эхэнэрнүүдэй командануудУлаан-Үдэ, эрэшүүл — Владивосток хотонуудта сентябрь һарада үнгэргэгдэхэ, зонын түрүү һуури эзэлхэ мүрысөөнүүдтэ хабаадаха юм.

✪ Велосипедээр городой түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үнгэргэгдэһэн байгаа. Түрүүшын үдэр эрэшүүл 25 километрэй зайда урилдаба. Эндэ «Труд» бүлгэмэй гэшүүн, спортын мастер Александр Арефьев зайгаа 36 минута 51 секунда соо гаталжа эрхимлээ, Эхэнэрнүүдэй дундаһаа «Ажалай резервын» түлөөлэгшэ Таня Кондакова түрүүлбэ. Мүн эдиршүүл сооһоо долоодохи ГПТУ-гай һурагша Гнеушева 10, 15 километрэй зайнуудта урилдахадаа түрүү һури эзэлһэн байна. Хүбүүдэй дундаһаа «Локомотивай» Тебеньков эрхим байба.

Хойто үдэрынь 50 километрэй зайда үнгэргэһэн урилдаанда спортын мастер Александр Бруднев, эхэнэрнүүд сооһоо Поплевина, эдиршүүлэй дундаһаа Владимир Посельский гэгшэд түрүү һуури эзэлбэ.

Б. МИРОМАНОВ.

• • •

✪ Буряадай АССР-эй хүдөөгэй спортсменүүдэй дунда наадаһай хоёрдохи дүхэриг (крут) эхилбэ. Наадаһайнь программада спортын табаң зүйлөөр мүрысөөнүүд үнгэргэгдэһэн. Мүнөө мэргэн буудалгаар, дүрэ буляалдалгаар, хүнгэн, хүндэ атлетикээр, велосипедээр мүрысөөнүүд үнгэргэгдөөд байна. Мүрысөөнэй дүн хаража үзэхэдэ, мэргэн буудалгаар, дүрэ буляалдалгаар түрүү һуури эзэлһэн Зэдын аймагай спортсменүүд эрхимлэжэ ябана. Буряадай хүдөө ажахын институдай, Түнхэнэй аймагай командануудхоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлрэ.

В. БАДМАЕВ.

БОРСОЕВОЙ НЭРЭМЖЭТЭ...

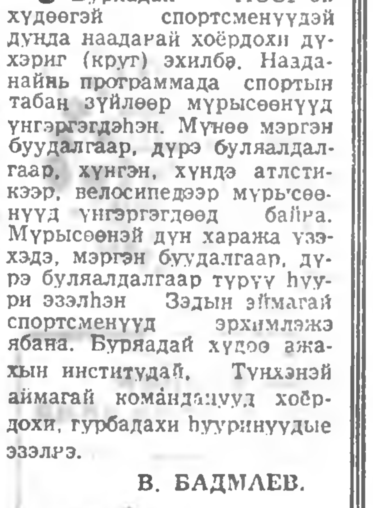
Советскэ Союзай Герой, гвардиин полковник Владимир Бузинаевич Борсоевой нэрэмжэтэ шанда хүртэхын түлөө заншалта урилдаан һаяхан, Илалтын үдэр үнгэргэгдэбэ. 25 километрэй зайда үнгэргэгдэһэн урилдаанда Улаан-Үдэ хотын «Труд», «Динамо», «Урожай», «Спартак», «Ажалай резервын» бүлгэмүүдэй, «Забайкалец», ЛВРЗ-гэй спортын клубуудай 70 спортсмен хабаадалсаба.

Полковник Борсоевтой суг алба хэһэн, мүнөө запасай подполковник И. И. Стукач гэгшэ спортсменүүдые холын урилдаанда табиба.

Урилдаанда гараһан спортсменүүдэй дундаһаа СССР-эй спортын мастернууд Владимир Цыренов, Федор Капустин, мастерта кандидадууд Валерий Дарбаков, Рафис Якупов, залуушуул Зайцев, Андреев гэгшэд түрүүлжэ, урилдагшадые толгойлбо.

15 километрэй тэмдэгтэ Цыренов, Капустин, Дарбаков гурбан бусадай урда гаранхай ябаа һэн. Харин 18-дахи километрэй тэмдэгтэ хүрэхын тэндэ Федор Капустин гэнтэ урагшаа һуга харайжа гарахадаа, нүгөөдэ хоёроо хойноо оруулжархиба. Тиигэжэ «Труд» бүлгэмэй түлөөлэгшэ, СССР-эй спортын мастер Федор Капустин зайгаа нэгэ час 08 минута 06 секунда соо гаталжа, түрүү һуури эзэлһэн байба. Валерий Дарбаков («Урожай») хоёрдохи, үнгэрэгшэ жэлдэ энэ урилдаанда түрүүлһэн, СССР—США гэһэн хүнгэн атледүүдэй мүрысөөндэ хабаадалсаһан СССР-эй спортын мастер, хүдөө ажахын институдай физическэ хүмүүжүүлгын кафедрын ахалагша багша Владимир Цыренов гурбадахи һуури эзэлээ.

Командануудхоорондын дүн гаргахада, үнгэрэгшэ жэлэйхидэл адли «Урожай» бүлгэмэй команда түрүү һуури эзэлбэ. «Труд» бүлгэмэй, ЛВРЗ-гэй спортын клубай командануудхоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлһэн байна.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. В. В. Борсоевтой суг алба хэһэн И. И. Стукач өрхимлэгшэдэ шан барюулжа байна. 2. Урилдаанда түрүү һуури эзэлһэн Федор Капустин фиништэ хүрэжэ ябана.

В. ГАУЧЕНОВЭЙ фото.

СПОРТДОШЬЕ, БИДЭНЭРТЭШЬЕ...

Үнгэрэгшэ жэлэй октябрь һарада Улаан-Үдэдэ «Спортлотогой» Буряадай зонын управлени байгуулагдаһан юм. Энээхэн богонихон хугасаа соо «Спортлото» хүн зоной дунда үргэнөөр таража, олондо һайшаагдаһан байна. Үхибүүдһээ эхилээд, үбгэд хүгшэд хүрэтэрөө — оло мянган хүн энэ наадаанда эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Энэшье ойлгосотой ааб даа. Ушарынь гэхэдэ, спорт хэдэн миллион хүнүүдэй бэсын элүүр энхые сахигша болоно бшуу. Тиимэһээ спортдо хабаадаха, тэрэниие хүгжөөхэ дуратайшуул республика доторнай жэл бүри олошорно.

«Спортлотоһоо» ороһон олзын 50 процентнь шүүбэридэ түлэгдэнэ, нүгөө хахадынь физическэ культура, спорт хүгжөөлгэдэ хэрэглэгдэнэ. Энэ мүнгэн спортын шэнэ түхеэрэлгэнүүдые барилгада, хуушануудыень шэнэдхэн заһабарилгада, олон зоной хабаадалгатай спортын элүүржүүлгын хэмжээ ябуулга үнгэргэлгэдэ гарташалагдана. «Спортлотогой» наадан спортдошье, бидэнэртэшье ашатай, туһатай байна.

«Спортлотогой» тираж һара бүхэнэй 10-да, 20-до, 30-да наададаг гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ. Наадан бүхэндэ Улаан-Үдын олон тоото ажалшад хабаадалсажа, ехэ мүнгэ шүүнэ. Жэшээлхэдэ, «Спортлотогой» апрелиин 30-да наадаһан, һүүлшын 12-дохи тиражай гарахада хэдэн зуун хүн номернуудые зүбөөр таажа, золто карточкануудай эзэд болоо. Гурбан номер тудаһан хүн 4 түхэриг, 4 номерто 63 түхэриг абаһан байна. Тиихэдэ табан номер тааһан азатай хүнүүдшье тэдэнэрэй дунда байгаа. Улаан-Үдэһөө хоёр хүн табан номер таажа, Тус тустаа 4543 түхэриг мүнгэ абаха болобо. Тэдэнэрэй нэгэн — КПСС-эй обкомой финансово-ажахын таһагай хүдэлмэришэн Надежда Федоровна Лисанова болоно.

Энээнһээшье урагша ехэ мүнгэ шүүһэн хүнүүд Буряадтамнай бии байгаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тэдэнэрэй дунда 5000 түхэриг мүнгэ шүүһэн хүншье байха. Тиимэһээ «спортлото» наадаһай рекордсменүүдэй тоо улам олошорно.

«Спортлотогой» Буряадай зонын управлени республикынгаа спортын хэрэгсэлдэ мүнгэ эльгээжэ эхилбэ. «Спортлотоһоо» ороһон мүнгэнэй зарим хуби Буряадай физкультура болон спорт хүгжөөлгэдэ саашадаа квартал бүхэндэ эльгээгдэжэ байха хм.

Мүн шүүбэридэ түлэхын тулада ехэ мүнгэн гаргашалагдана. Буряадай зонын управлени байгуулагдаһан сагһаа хойшо 240,7 мянган түхэригэй карточка худалдаа. Энэ мүнгэнэй 120,3 мянган түхэригынь шүүбэридэ түлэгдэхэ жасада оруулагдаһан байна. Тиихэдэ «Спортлотогой» наадаанда хабаадалсажа, бодото дээрээ шүүһэн карточкануудай эздтэ 123.424 түхэриг түлэгдэбэ. Тэрэ тоодо гансахан байгша ондо ехэ шүүбэридэ тудаһан 9 хүндэ хамта дээрээ 28.620 түхэриг мүнгэн түлэгдөө.

Улаан-үдынхидһөө гадна, мүнөө Гусиноозерскын, Захааминай, Онохойн, Ивалгын хүн зон «Спортлотогой» наадаанда эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Хяагтын, Загарайн болон бусад һуурин тосхоной ажалшад ойрын сагта энэ наадаанда хабаадалсадаг болохо. Юуб гэхэдэ, «Спортлотогой» управлениин агентство эдэ нютагуудта һаяар байгуулагдаха юм.

«Спортлото» наадаанда хабаадалсадаг бүхы хүнүүдтэ амжалта хүсэнэбди.

Д. ПЫРЕНОВ,
«Спортлотогой»
Буряадай зонын
управлениин начальник.

ВОЛОҺОН УШАР

ЗОРИГТОИ БАСАГАН

Туранай совхозой хоёрдохи отделениин малшан Дарима Ангаева дүрбэтэй, жэл хахадтай үхибүүдээ гэртээ суургалаад, ажалдаа гараһан байгаа.

Энэ үедэ Туранай найман жэлэй һургуулиин 7-хи классай һурагша Зоя Танхаева һургуулиһаа ерэжэ сайлаад, уһа асарха һанаатай гэртэһээ гараба. Горхонһоо уһа удхажа байтараа совхозой малшан Ангаева Даримын гэрһээ хара утаанай баяжа байхые харажархиба.

«Түймэр!.. Эжынь ажалдаа ёһотой.... Хүүгэдынь гэртээ үлөө ха...» — гэһэн бодолнууд сахилгаан түргөөр толгойдонь ороодхибо.

Зоя шатажа байһан гэр тээшэ бии шадалаараа гүйшэбэ. Хүрэжэ ерэхэдэнь, үүдэндэнь суурга. Хүнүүдые ооглохо, хуугайлхадань хэншье үгы. Зоя суургыень эбдээд, галдуулжа байһан гэр руу орошобо. Хахама хара утаан... Гэрэй потолоогһоо галтай сусалнуудшье унана. Агшан зуура үхибүүдэй уйлаха дууладхадал гэбэ.

«Орон дороо орошоо хаяа?» —гэһэн бодолдо абтаһан Зоя галһаа айгаашье һаа, ороной хажууда арай гэжэ хүрэбэ. Утаанда хахашаһан Зоя арайхан гэжэ жаахан үхибүү тэбэрээд, газаашаа гүйжэ гараба. Газаа гараһан хойноо гарайнгаа, үһэнэйнгөө шатаһаниие мэдэбэ.

Энэ үедэ үхиоүүдэй эхэ ерэжэ, улгы соогоо мэдээгүй хэбтэһэн үхибүүгээ абарба...

Үглөөдэрынь һургуулиин комсомолой суглаан болобо. Үнгэрһэн гал аюул тухай Зоя нүхэдтөө хөөрэжэ үгэбэ. Энэ суглаан дээрэ Зоя нэгэн дуугаар ленинскэ комсомолой гэшүүндэ абтаа һэн. Мэнэ һаяхана үнгэргэгдэһэн Туранай найман жэлэй һургуулиин комсомолшудай суглаанай тогтоолые ВЛКСМ-эй Түнхэнэй райкомой бюро нэгэн һаналаар батална.

Носожо байһан түймэр сооһоо үхибүүдые абарһан һурагша Зоя Танхаева шанда хүртэбэ.

Б. ЯБЖАНОВ,
манай корр.

ХАБАРАЙ ҺҮҮЛШЫН ҺАРА

Май — манай Байгал шадар үзэгдэдэг урин дулаан хабарай һүүлшын һара. Тиин үдэр хоногой үнгэрхэ тума газаа дулааржа, хонгёо хоолойто шубуухайнууд хаа хаанагүй зэдэлжэ, байгаалиин оршон тойронние шэмэглэдэг бэзэ. Тиин сабшалан, бэлшээри, хадын үбэрөөр түрүүшын ногоон задарна...

Байгша ондо май һарада сагай уларил ямар байха хаб гэхэдэ, дулаан, шиг нойтогүй байхаар багсаагдана.

Республикын урда аймагуудта дунда зэргээр 1—10 градус дулаан болохо гэхэ гү, али энэнь нормоһоо 1—1,5 градусаар үлүү байха зэргэтэй. Һүниндөө 5—10, майн 24—26-най, мүн һарын һүүлшын үдэрнүүдтэ 23—28 градус хүрэтэр дулаархаар хараалагдана. Бусад үдэрнүүдтэнь һүниндөө хоёр градус хүйтэнһөө гурбан градус хүрэтэр дулаан болохо юм. Мүн майн 19, 27-ной үдэрнүүдтэ зарим нютагуудта һүниндөө хюруу унаха, үдэртөө 10—15 градус дулаан байхаар багсаагдана. Һарын туршада 3—20, зарим нютагуудта 25—30 миллиметр шиниг нойтон орохоор хүлеэгдэнэ. Энэнь нормоһоо бага байха болоно.

Мүн һарын туршада, майн 16—17, 21—23-най үдэрнүүдтэ бүрхэжэ, бороон, нойтон саһан орохоор хүлеэгдэнэ. Бусад үдэрнүүдтэнь бороон орохо, аадарлаха, баруун хойто зүгһөө секундын 10—12 метр хүсэтэйгөөр һалхилха зэргэтэй.

Республикын баруун урда аймагуудта дулаан үдэрнүүд үзэгдэхэ, дунда зэргээр 6—9 градус дулаан байхаар багсаагдана. Майн 23—24-нэй үдэрнүүдтэ һүниндөө 1—6, үдэртөө, 22—27 градус дулаан болохо байна. Бусад үдэрнүүдтэнь һүниндөө гурбан градус хүйтэнһөө хоёр градус дулаан, үдэртөө 7—16 градус дулаан байха болоно. Һарын туршада 25—40 миллиметр хүрэтэр шиниг нойтон орохо гэхэ гү. али энэнь нормо сооxоноо байха зэргэтэй. Майн 26—29-нэй үдэрнүүдтэ бага зэргэ үүлэтэй. зарим нютагуудта нойтон саһан, бороо орохоор хараалагдана.

Республикын хойто аймагуудта дунда зэргээр 6—8 градус дулаан байха гэхэ гү, али энэнь нормоһоо дээшээ болохо. Һарын туршада дунда зэргээр 3—10, зарим нютагуудта 25—30 миллиметр шиниг нойтон орохоор хүлеэгдэнэ. Тиин майн 16, 20—23-най үдэрнүүдтэ, һарын һүүл багаар нойтон саһан, аадар бороон орохо зэргэтэй.

Номин тунгалаг Байгал далайн эрьеэр хэзээ хэзээнэйхиһээ нарата дулаан үдэрнүүд үзэгдэхэ байна. Һарын туршада дунда зэргээр 6—10 градус үлүү дулаан байхаар хараалагдана. Хүйтэн үдэрнүүдэй болоходо һүниндөө 0—7 градус хүйтэн, үдэртөө 0—7 градус дулаан болохоор хүлеэгдэнэ.

Май һарын гурбадахи арбан хоногто эгээл дулаан үдэрнүүд үзэгдэхэ. Тиихэдэ һүниндөө 2—11, үдэртөө 17—23 градус, бусад үдэрнүүдтэнь — һүниндөө 3—4, үдэртөө 15—20 градус дулаан байхаар хараалагдана.

Байгалай хойто эрьеэр 3—15, бусад нютагуудта 30—40 миллиметр бороо орохо.

Л. ГОНЧАРОВА,
инженер-гидрометеоролог.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

● «БУРЯАД ҮНЭН» ● 1973 оной майн 13. ● 4-дэхи хуудаһан ● Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-02402. Заказ №